

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ЗАГАЛЬНОУНІВЕРСИТЕТСЬКА КАФЕДРА СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ПРОФ. О. МІШУКОВА**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС
ДИСЦИПЛІНИ**

1.3.7. ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Спеціальність:

035.01 Філологія (українська мова та література)

Факультет української філології та журналістики

2017-2018 навчальний рік

2 КУРС

Анотації до лекцій з курсу

«ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (XVII – XVIII СТ.)»

Лекція 1. Вступ. XVII ст. як самостійна культурна доба. Бароко - напрям і стиль у літературі та мистецтві європейських країн кінця XVI - початку XVIII ст.

Мета й завдання курсу. Періодизація курсу історії зарубіжної літератури XVII - XVIII ст. Традиції Відродження в європейській культурі XVII ст. Зміна ренесансних світоглядних цінностей новим світовідчуттям. Основні напрямки в розвитку європейської літератури XVII ст. як результат осмислення підсумків ідейної та художньої еволюції Ренесансу. Складність і внутрішня суперечність бароко. Риси ренесансної культури в бароко. Естетичні принципи бароко. Ідейно-тематичний склад літератури бароко. Масштабність проблем та образної системи барокових творів. «Фрагментарність» форми, інтелектуалізм, витонченість мови письменників бароко. Представники бароко в європейській культурі.

Література:

1. Жирмунская Н. От барокко к романтизму: Статьи о французской и немецкой литературе. - СПб., 2001.
2. История зарубежной литературы XVII века. - М., 1999.
3. Кирилюк З. Зарубіжна література. Античність. Середньовіччя. Відродження. Бароко. Класицизм. - Тернопіль, 2002.
4. Ніколенко О. Бароко. Класицизм. Просвітництво: Література XVII - XVIII ст. - Харків, 2003.
5. XVII век в мировом литературном развитии. - М., 1969.

Лекція 2. Література Іспанії XVII ст. Драматургія П. Кальдерона

Суспільно-політична й культурна ситуація в Іспанії кінця XVI - першої половини XVII ст. Переосмислення основних принципів ренесансного світобачення в іспанському мистецтві XVII ст. Дві стильові тенденції в іспанському бароко. Естетичні принципи культизму й концептизму. Поезія Луїса де Гонгори. Творча спадщина Кальдерона. Релігійно-філософські уявлення митця. Особливості драматургічної манери Кальдерона: пропорційність усіх частин п'єс, чітка, продумана композиція, концентрація драматичної дії навколо обмеженої кількості персонажів, експресивна мова творів, логізація характерів персонажів тощо. Теми кохання й дворянської честі в театрі Кальдерона. «Життя - це сон» Кальдерона як утілення релігійно-філософських та художньо-естетичних засад бароко.

Література:

1. Балашов Н. Испанская классическая драма в сравнительно-литературном и текстологическом аспектах. - М., 1975.
2. Голенищев-Кутузов И. Литература Испании и Италии эпохи барокко // Голенищев-Кутузов И. Романские литературы: Статьи и исследования. - М., 1975.
3. Испанская эстетика. Ренессанс. Барокко. Просвещение. - М., 1977.
4. История зарубежной литературы XVII века. - М., 1999.
5. Кирилюк З. Зарубіжна література. Античність. Середньовіччя. Відродження. Бароко. Класицизм. - Тернопіль, 2002.
6. Ковбасенко Ю. Повернення літературної доби, або Іспанська *barroca* в скарбниці української культури // Тема: Із літератури бароко. Кальдерон. «Життя - це сон». - 2000. - № 1. - С. 2 – 4.
7. Наливайко Д. Бароко і драма Кальдерона «Життя - це сон» // Тема: Із літератури бароко. Кальдерон. «Життя - це сон». - 2000. - № 1. - С. 5 - 17.
8. Ніколенко О. Бароко. Класицизм. Просвітництво: Література XVII - XVIII ст. - Харків, 2003.
9. Плавский З. Испанская литература XVII - середины XIX века. - М., 1978. - 286 с.
10. Штейн А. Проблема «безобразного» в искусстве испанского барокко // Вопросы литературы. - 1969. - № 8.

Лекція 3. Класицизм - напрям і стиль у літературі й мистецтві Європи. Французька драматургія доби класицизму. Творчість Мольєра

Витоки естетичної теорії класицизму. Класицизм і раціоналістична філософія. Суспільно-політична й культурна ситуація у Франції XVII ст. Класицизм як провідний літературний напрям у французькій літературі доби. Трактат Н. Буало «Мистецтво поетичне». Основні періоди в історії французького класицизму. Ідейно-тематичний склад трагедій П. Корнеля. Синтез політичних і морально-психологічної проблематики в трагедіях Ж. Расіна. Філософсько-естетичні засади творчості Мольєра. Творча інтерпретація традицій попередніх епох (драматургів античності, середньовіччя, ренесансної доби) у Мольєра. Творчість Мольєра й закони класицизму. Проблематика творів драматурга. Специфіка мольєрівських діалогів.

Література:

1. Борецький М. Класицизм і його різновиди // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. - 1998. - № 12. - С. 46 - 47.
2. Бояджиєв Г. Мольєр. Исторические пути формирования жанра высокой комедии. - М., 1967.
3. История всемирной литературы: В 9 т. - М., 1983.
4. История зарубежной литературы XVII века. - М., 1999.
5. Кирилюк З. Зарубіжна література. Античність. Середньовіччя. Відродження. Бароко. Класицизм. - Тернопіль, 2002.
6. Литературные манифесты западноевропейских классицистов. - М., 1980.
7. Ніколенко О. Бароко. Класицизм. Просвітництво: Література XVII - XVIII ст. - Харків, 2003.
8. Обломиевский Д. Французский классицизм. Очерки. - М., 1968.
9. Театр французского классицизма. Пьер Корнель. Жан Расин. - М., 1970.

Лекція 4. Просвітництво - інтелектуальний рух у Західній Європі XVIII ст.

Просвітництво як епоха в історії світової культури XVIII ст. Етапи розвитку просвітницького руху. Основні положення просвітительської естетики. Проблемно-тематичний зміст, жанрово-стильова своєрідність літератури Просвітництва. Течії в літературі XVIII ст. Проблема позитивного героя. Філософські роман і повість як головні жанри просвітительської літератури.

Література:

1. Андреев Л., Козлова Н., Косиков Г. История французской литературы. - М., 1987.
2. Жирмунская Н. От барокко к романтизму: Статьи о французской и немецкой литературе. - СПб., 2001.
3. Зарубежная литература. XVII - XVIII вв.: Хрестоматия. - М., 1982.
4. Испанская эстетика. Ренессанс. Барокко. Просвещение. - М., 1977.
5. Ніколенко О. Бароко. Класицизм. Просвітництво: Література XVII - XVIII ст. - Харків, 2003.

Лекція 5. Творчість Д. Дефо

Загальна характеристика суспільно-політичної ситуації в Англії XVIII ст. Англійський роман XVIII ст. “Мандри Гуллівера...” Д. Свіфта. Авторська концепція розвитку людського суспільства. Гротеск і фантастика в романі та їхні функції. Романи С. Річардсона та їхнє місце в розвитку оповідної прози. Г. Філдінг як творець англійського реалістичного роману XVIII ст. Роман “Історія Тома Джонса, знайди”. Позитивний герой Філдінга. Сентименталізм як художній напрям у європейській літературі XVIII ст. Романи “Життя й думки Трістрама Шенді” та “Сентиментальна подорож...” Л. Стерна. Роман Д. Дефо “Життя й дивовижні пригоди Робінзона Крузо...”. Робінзон як образ людини епохи Просвітництва. Жанрова й стильова своєрідність роману Дефо “Молль Флендерс...”. Тема

протистояння сильної, вольової особистості й ворожого середовища в інших романах письменника («Щаслива куртизанка, або Роксана», «Історія полковника Джека» тощо).

Література:

1. Артамонов С. История зарубежной литературы XVII - XVIII вв. - М., 1988.
2. Зарубежная литература. XVII - XVIII вв.: Хрестоматия. - М., 1982.
3. История всемирной литературы: В 9 т. - М., 1983.
4. Ніколенко О. Бароко. Класицизм. Просвітництво: Література XVII - XVIII ст. - Харків, 2003.

Лекція 6. Французька література XVIII ст.

Основний зміст суспільно-політичного й культурного життя Франції XVIII ст. Етапи французького Просвітництва. Діяльність “енциклопедистів” як початок нового етапу в історії французького Просвітництва. Специфічні особливості розвитку французької літератури доби Просвітництва. Проза Дідро. Жан-Жак Руссо як основоположник французького сентименталізму. Літературна діяльність Вольтера. Особливості його суспільно-політичних та філософських позицій. Вольтер і канони класицизму. Трагедії “Брут”, “Заїра”, “Магомет”. Вольтер як епічний поет. Філософські повісті Вольтера. Інтерес Вольтера до російської та української історії. Вольтер в ідейному житті Європи.

Література:

1. Андреев Л., Козлова Н., Косиков Г. История французской литературы. - М., 1987.
2. Артамонов С. История зарубежной литературы XVII - XVIII вв. - М., 1988.
3. Борецький М. Класицизм і його різновиди // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. - 1998. - № 12. - С. 46 - 47.
4. Жирмунская Н. От барокко к романтизму: Статьи о французской и немецкой литературе. - СПб., 2001.
5. История всемирной литературы: В 9 т. - М., 1983.
6. Литературные манифесты западноевропейских классицистов. - М., 1980.
7. Ніколенко О. Бароко. Класицизм. Просвітництво: Література XVII - XVIII ст. - Харків, 2003.
8. Обломиевский Д. Французский классицизм. Очерки. - М., 1968.

Лекція 7. Німецька література XVIII ст.

Суспільно-політична ситуація в Німеччині XVIII ст. “Буря й натиск”. Впливи на діячів “бурі й натиску” з боку англійської та французької літератури XVIII ст. Штюрмери й класицизм. “Страждання юного Вертера” Гете й німецький сентименталізм. Програма “веймарського класицизму”. Рух “бурі й натиску” й творчість Шіллера. «Фауст» Й.-В. Гете як підсумок просвітницької думки XVIII ст. та провісник проблематики XIX ст. Творча історія. Джерела сюжетної канви. Сюжетно-композиційні особливості твору. Фауст і Мефістофель як єдність протилежностей у філософській символіці твору. Фауст і Маргарита. Проблема жанрової своєрідності “Фауста”.

Література:

1. Артамонов С. История зарубежной литературы XVII - XVIII вв. - М., 1988.
2. Жирмунская Н. От барокко к романтизму: Статьи о французской и немецкой литературе. - СПб., 2001.
3. Жирмунский В. Очерки по истории классической немецкой литературы. - М., 1972.
4. Зарубежная литература. XVII - XVIII вв.: Хрестоматия. - М., 1982.
5. Ніколенко О. Бароко. Класицизм. Просвітництво: Література XVII - XVIII ст. - Харків, 2003.

ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (XIX СТ.)

Лекція 1. Романтизм – напрям і стиль у літературі та мистецтві Європи та США першої половини XIX ст.

Термін «романтизм», значення романтизму в духовному житті Європи XIX століття. Історичні, філософські, естетичні передумови виникнення романтизму. Світоглядні позиції романтизму: картина світу, концепція особистості. Естетика романтизму: перевага суб'єктивно-ліричного начала, символика, міфотворчість, історизм, «місцевий колорит», фольклоризм, синтез мистецтв. Теорія романтичної іронії як відбиття нерозв'язного протиріччя між ідеалом і дійсністю. Концепція двосвіття. Специфіка поезики романтизму. Типи романтичного героя. Жанрова система романтичної літератури. Течії романтизму (за Д. Наливайком), їх представники та характеристика: рання (універсальна, філософська), народно-фольклорна, байронічна, гротескно-романтична (гофманівська), утопічна, історична (вальтерскоттівська), релігійно-містична.

Література:

1. Зарубежная литература XIX века: Практикум [отв. ред. В.А. Луков] — М., 2002.
2. Затонський Д. Що таке романтизм // Слово і час. – 1988. – № 4-5. – С. 70-73.
3. История всемирной литературы. Т.6. – М., 1989.
4. История зарубежной литературы XIX века / Под ред. Н.А. Соловьевой. — М., 1991.
5. Манн Ю.В. Русская литература XIX в.: Эпоха романтизма. – М., 2001.
6. Наливайко Д.С., Шахова К.О. Зарубіжна література XIX сторіччя. Доба романтизму: підручник. – Тернопіль, 2008.
7. Ружевич Т.М. Романтизм як напрям // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 1997. – № 11. – С. 32-33.
8. Руссова С. Романтизм як літературний напрям // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2001. – № 2. – С. 28-29.
9. Тураев С.В. Концепция личности в литературе романтизма // Контекст - 1977. – М., 1978.
10. Шумкова Т.Л. Зарубежная и русская литература. Романтизм: Учебное пособие. – М., 2002.

Лекція 2. Специфіка німецького романтизму. Романтична творчість Г. Гейне.

Основні етапи та школи німецького романтизму (Єнська, Гейдельберзька), його специфічний характер. Постать Г. Гейне та періодизація його творчості. Початок творчого шляху. «Книга пісень», її романтичний характер, тематична єдність збірки, особливості ідиостилю. Специфіка реалізації естетики та поезики романтизму у циклі «Страждання юності». Змалювання кохання від зародження до драматичної розв'язки у циклі «Ліричне інтермеццо». Значення авторської іронії у циклі «Повернення на батьківщину». Тема природи в поєднанні з філософськими роздумами у циклі «Північне море», своєрідність поетичної форми. Специфіка ідиостилюстики Г. Гейне. Публіцистика і поезія 30-х років: синтез романтизму та утопічного соціалізму. Жанрова своєрідність поеми «Німеччина. Зимово казка». Останній період творчості, збірка «Романсеро»: трагізм, домінування суб'єктивно-ліричного начала.

Література:

1. Бёхтер К., Дмитриев А. С. Жизнь и творчество Генриха Гейне. – М., 1980.
2. Гейне Г. Собрание сочинений: в 6-ти томах. – М., 1981.
3. Гиждеу С.П. Лирика Генриха Гейне. – М., 1983.
4. Жирмунский В.М. Немецкий романтизм и современная мистика. – СПб., 1996.
5. Зарубежная литература XIX века: Практикум [отв. ред. В.А. Луков] – М., 2002.
6. История всемирной литературы. В 9-ти т. – М., 1989. – Т. 6. – С.51-78.
7. История зарубежной литературы XIX века / Под ред. Н.А. Соловьевой. – М., 1991.
8. Наливайко Д.С., Шахова К.О. Зарубіжна література XIX сторіччя. Доба романтизму: підручник. – Тернопіль, 2008.

9. Ніколенко О. М. Романтизм у поезії: Г. Гейне, Дж.Г. Байрон, А. Міцкевич, Г. Лонгфелло: Посіб. для вчителя. – Х., 2003.
10. Поэзия немецких романтиков. – М., 1985.

Лекція 3. Романтична двоїстість особистості та творчості Е.Т.А. Гофмана

Двоїстість особистості Е.Т.А. Гофмана. Синтез мистецтв у його творчості. Тема двосвіття, специфіка її потрактування в художній свідомості Е.Т.А. Гофмана. Образи філістерів та ентузіастів (музикантів) в творчості митця. Збірка «Фантазії в манері Калло»: зміст назви, склад, провідна тема, концепція творчості. Повість-казка «Золотий горнець» та реалізація в ній особливостей творчої манери Е.Т.А. Гофмана. Фантастика, символіка й гротеск у новелах, їхня художня функція. Специфіка гофманівського розуміння гротеску. Зображення темного боку людської душі, готичного колориту у «Нічних повістях» та романі «Еліксири диавола». Соціально-філософська та соціально-психологічна проблематика третього періоду творчості. Сатиричне зображення соціальної дійсності в повісті-казці «Крихітка Цахес». Двійництво в романі «Життєві погляди kota Мурра»: композиційна побудова, образна система, стилістична своєрідність. Сатирична спрямованість твору. Гофманівська традиція в світовій літературі.

Література:

1. Гофман Е.Т.А. Малюк Цахес. Золотий горщик (будь-яке видання).
2. Жирмунский В.М. Немецкий романтизм и современная мистика. – СПб., 1996.
3. Зарубежная литература XIX века: Практикум [отв. ред. В.А. Луков] – М., 2002.
4. История всемирной литературы. В 9-ти т. – М., 1989. – Т. 6. – С.51-78.
5. История зарубежной литературы XIX века / Под ред. Н.А. Соловьевой. – М., 1991.
6. Карельский А. Э.Т.А. Гофман // Гофман Э.Т.А. Собр. соч.: В 6 т. – Т.1. – М., 1991. – С.5–26.
7. Наливайко Д.С., Шахова К.О. Зарубіжна література XIX сторіччя. Доба романтизму: підручник. – Тернопіль, 2008.

Лекція 4. Романтизм в Англії. В. Скотт – творець історичного роману

Своєрідність та етапи розвитку англійського романтизму. Ранній англійський романтизм, творчість В. Блейка.

Поети «Озерної школи»: В. Вордсворт, С.Т. Кольрідж, Р. Сауті. Передмова до «Ліричних балад» В. Вордсворта як маніфест англійського романтизму: новаторство тематики й проблематики, нові образи, оновлена стилістика.

Етапи творчої біографії В. Скотта. Збирання національного фольклору, використання його традицій у власній поетичній творчості. Концепція історії В. Скотта, її втілення в жанрі історичного роману. Синтез традицій просвітницького, готичного та антикварного романів у створеному В. Скоттом жанрі. Історичний конфлікт як головний структуротворчий елемент романів «шотландського чарівника», доля особистості як предмет зображення. Двоплановість композиційної побудови: любовно-авантюрна лінія та реалістичне тло. Функція центрального образу, другорядні персонажі як втілення духу епохи. Акцентування ролі народу в історії, роль фольклору в створенні образів. Засоби створення історичного колориту, роль історичних деталей. Нове розуміння ролі читача, його дистанційованість та прагнення до об'єктивності. Вплив В. Скотта на світову та українську літературу.

Література:

1. Скотт В. Собрание сочинений: В 8-ми т. – М., 1990.
2. Зарубежная литература XIX века: Практикум [отв. ред. В.А. Луков] – М., 2002.
3. История всемирной литературы. В 9-ти т. – М., 1989. – Т. 6. – С.87-112.
4. История зарубежной литературы XIX века / Под ред. Н.А. Соловьевой. – М., 1991.
5. Ладыгин М.Б. Романтический роман. – М., 1981.

6. Луков В.А. История литературы: Зарубежная литература от истоков до наших дней. – М., 2003.
7. Наливайко Д.С., Шахова К.О. Зарубіжна література ХІХ сторіччя. Доба романтизму: підручник. – Тернопіль, 2008.
8. Шумкова Т.Л. Зарубежная и русская литература. Романтизм: Учебное пособие. – М., 2002.

Лекція 5. Романтизм у творчості Дж.Г. Байрона. Жанрове новаторство поета

Постать Дж. Г. Байрона як втілення романтичного героя, поняття «байронізм». Короткі біографічні відомості: конфлікт з аристократією, подорож Середземномор'ям, парламентська діяльність, від'їзд з Англії, життя в Європі. Жанрова та композиційна своєрідність поеми «Паломництво Чайльд Гарольда». Поява «байронічного героя», його характерні риси. Образ Чайльд Гарольда й образ ліричного героя в поемі. Роль природи в поемі. Цикл «східних поем» і орієнталізм Дж. Г. Байрона. Філософські драматичні поеми «Манфред» і «Кайн»: титанізм героїв, особливості поетики. «Роман у віршах» «Дон Жуан».

Література:

1. Байрон Дж. Г. Сочинения. Стихотворения и поэмы. Пер. с англ. – М., 1989.
2. Дьяконова Н. Лирическая поэзия Байрона. – М., 1975.
3. Зарубежная литература XIX века: Практикум [отв. ред. В.А. Луков] – М., 2002.
4. История всемирной литературы. В 9-ти томах. – М., 1989. – Т.6. – С.87-112.
5. История зарубежной литературы XIX века / Под ред. Н.А. Соловьевой. – М., 1991.
6. Литературные манифесты западноевропейских романтиков / Под ред. А.С. Дмитриева. – М., 1980.
7. Луков В.А. История литературы: Зарубежная литература от истоков до наших дней. – М., 2003.
8. Наливайко Д.С., Шахова К.О. Зарубіжна література ХІХ сторіччя. Доба романтизму: підручник. – Тернопіль, 2008.
9. Ніколенко О. М. Романтизм у поезії: Г. Гейне, Дж.Г. Байрон, А. Міцкевич, Г. Лонгфелло: Посіб. для вчителя. – Х., 2003.
10. Шумкова Т.Л. Зарубежная и русская литература. Романтизм: Учебное пособие. – М., 2002.

Лекція 6. Своєрідність французького романтизму. Поезія та проза В. Гюго

Своєрідність та періодизація романтизму у Франції. Специфіка художньої системи французького романтизму. Загальна характеристика раннього романтизму. Формування романтичної естетики в теоретичних роботах та художніх творах Ж. де Сталь і Ф.Р. де Шатобріана. Французька романтична поезія (А. де Ламартін, А. де Віньї, А. де Мюссе).

В. Гюго як символічна для французького романтизму постать. Відхід від нормативності класицизму в збірці «Оди й балади». Живописний романтизм, східна екзотика в збірці «Східні мотиви». Домінування інтимної лірики, зростання ліричного елемента («Осіньні листя», «Пісні сутинок», «Внутрішні голоси», «Споглядання»). Громадянсько-патріотична лірика, політичні мотиви («Пісні сутинок», «Грізний рік», «Відплата»). Людина в її становленні та русі до прогресу як головний герой збірки В. Гюго «Легенди віків».

«Передмова до драми «Кромвель» як маніфест французького романтизму: заперечення нормативності класицизму, роль контрасту, теорія гротеску. Своєрідність романтичної драми В. Гюго («Ернані», «Рюї Блаз»).

Концепція історії В. Гюго, її реалізація в романі «Собор Паризької Богоматері». Поетика контрастів у романі: композиція, система образів, концепція романтичного героя.

Символіка й гротеск в романі. Роман «Знедолені»: соціальна проблематика, реалізація етичної концепції В. Гюго в образній системі, зміна характеру романтичного героя.

Література:

1. Гюго В. Собор Парижской Богоматери (будь яке видання).
2. Зарубежная литература XIX века: Практикум [отв. ред. В.А. Луков] – М., 2002.
3. История зарубежной литературы XIX века / Под ред. Н.А. Соловьевой. – М., 1991.
4. Карельский А.В. Метаморфозы Орфея. Вып. 1: Французская литература XIX века. – М., 1998.
5. Литературные манифесты западноевропейских романтиков / Под ред. А.С. Дмитриева. – М., 1980.
6. Луков В.А. История литературы: Зарубежная литература от истоков до наших дней. – М., 2003.
7. Наливайко Д.С., Шахова К.О. Зарубіжна література XIX сторіччя. Доба романтизму: підручник. – Тернопіль, 2008.
8. Реизов Б.Г. Французский роман XIX века. – М., 1977.
9. Шумкова Т.Л. Зарубежная и русская литература. Романтизм: Учебное пособие. – М., 2002.

Лекція 7. Романтизм в Америці: етапи, специфіка, митці. Поезія та новелістика Е.А. По

Соціокультурна ситуація в Америці наприкінці XVIII – XIX ст. Завдання американського романтизму, його специфіка та основні етапи розвитку. Регіональність як важливий фактор американської культури XIX ст. Світогляд ранніх американських романтиків, тематика та проблематика їх творчості (В. Ірвінг, Дж.Ф. Купер). Трагізм зрілого романтизму в Америці (Н. Готорн, Г. Мелвіл, Е.А. По), оптимістичні уявлення трансценденталістів (Р. Емерсон, Г. Торо), Г.В. Лонгфелло. Зразок американського епосу – «Пісня про Гайавату» Г.В. Лонгфелло: фольклорна основа, тема природи, гуманістичне трактування індіанської теми. Третій етап американського романтизму: елементи романтичної поезики в пізній творчості Н. Готорна та Г. Мелвілла, література аболіціонізму (Г. Бічер-Стоу).

Біографічні відомості про Е.А. По, суперечливість його світоглядних позицій: раціоналізм, аналітичний підхід та зацікавленість містичним, надзвичайним. Естетичні принципи митця: установка на «тотальний ефект», сприйняття краси як предмету мистецтва, домінуюча роль розуму в її створенні; ідея внутрішньої та зовнішньої гармонії твору. Новаторство лірики Е.А. По: сугестивність, метафоричність, умовність хронотопу, музикальність; її тематична однорідність: смерть прекрасної жінки, пошуки недосяжного ідеалу.

Жанрово-тематична своєрідність новелістики Е.А. По, поєднання емоцій та логіки, реальності та фантастики, страшного та комічного як особливості художньої манери митця. Дослідження межових психологічних станів людини у «страшних» новелах («арабесках»), явище двійництва. Розробка основних принципів детективного жанру. Науковість у фантастичних новелах. Значення творчості Е.А. По для Ш. Бодлера та французьких символістів, Ж. Верна та Г. Уеллса, А. Конан-Дойля.

Література:

1. По Э. Собрание сочинений: в 4-х т. – М., 1993.
2. Боброва М.Н. Романтизм в американской литературе XIX века. – М., 1972.
3. Зарубежная литература XIX века: Практикум [отв. ред. В.А. Луков] – М., 2002.
4. Зверев А. Вдохновенная математика Едгара По // По Э.А. Стихотворения. Новеллы. Повесть о приключениях Артура Гордона Пима. Эссе: Пер. с англ. / Э.А. По. - М.: НФ «Пушкинская библиотека», 2000; «Издательство АСТ», 2003 // http://www.kulichki.com/moshkow/INOFANT/POE/poe0_2.txt
5. История всемирной литературы: В 9 т. – М., 1989. – Т. 6. – С. 571-577.

6. История зарубежной литературы XIX века / Под ред. Н.А. Соловьевой. – М., 1991.
7. Ковалев Ю.В. Эдгар Алан По. Новеллист и поэт. – Л., 1984.
8. Наливайко Д.С., Шахова К.О. Зарубіжна література XIX сторіччя. Доба романтизму: підручник. – Тернопіль, 2008.
9. Пригодій С.М., Горенко О.П. Американський романтизм. Полікритика: Навч. посібник. – К., 2006.

Лекція 8. Романтизм в Росії: провідні течії, теми, представники

Чинники розвитку російської літератури першої половини XIX ст. Стильове розмаїття російської поезії початку століття. Своєрідність російського романтизму: динамізм розвитку, тісний зв'язок із попередніми напрямками, швидкий перехід від оптимістичного світосприйняття до розчарування та песимізму, прагнення зрозуміти національний, російський тип культури. Суперечки щодо мови між «Арзамасом» і «Бесідою...» на початку XIX століття. Різновиди російського романтизму: суб'єктивно-ліричний (В. Жуковський, К. Батюшков), громадянський (поети-декабристи), «байронічний» (романтичні поеми О. Пушкіна, М. Лермонтова), філософський (Д. Веневітінов, В. Одоевський, Ф. Тютчев), народно-історичний (М. Загоскін, І. Лажечников, М. Гоголь «Тарас Бульба»), слов'янофільський, їх характеристика.

Література:

1. Манн Ю.В. Русская литература XIX в.: Эпоха романтизма. – М., 2001.
2. Ревякин А.И. История русской литературы XIX в. (первая половина). – М., 1985.
3. Шумкова Т.Л. Зарубежная и русская литература. Романтизм: Учебное пособие. – М., 2002.
4. Бочаров С.Г. Сюжеты русской литературы. – М., 1999.
5. История всемирной литературы. Т.6. – М., 1989.
6. Лотман Ю.М. В школе поэтического слова: Пушкин, Лермонтов, Гоголь. – М., 1988.

Лекція 9. Російська драматургія I половини XIX ст. Комедія О. Грибоедова «Лихо з розуму»

Загальна характеристика російської драматургії на межі XVIII – початку XIX ст. Комедія «Лихо з розуму» О. Грибоедова. Історія створення, жанрова своєрідність. Актуальність ідеї: конфлікт «віку теперішнього» (Чацький) з «віком минулим» (Фамусов). Чацький у системі персонажів. Розвиток любовної лінії: Чацький – Соф'я – Молчалин. Художня специфіка комедії: жанр, мова, композиція, новаторські прийоми побудови, трансформація драматургічних принципів класицизму. Значення комедії в історії російської літератури і театру.

Вектори подальшого розвитку російської драми. Трагедія О. Пушкіна «Борис Годунов»: народність, психологізм, композиційні та стильові особливості.

Драматургія М. Гоголя. Комедія «Ревізор»: філософський зміст та локальна тематика, специфіка інтриги, засоби розширення художнього простору. Співвідношення традиції та новаторства у комедії. Хлестаков як новий тип героя.

Література:

1. Грибоедов А.С. Горе от ума (будь-яке видання).
2. История всемирной литературы: В 9 т. – М., 1989. – Т. 6. – С. 315-321.
3. Манн Ю.В. Русская литература первой половины XIX в. (Эпоха романтизма). – М., 2001.
4. Манн Ю.В. «Сквозь видный миру смех». – М., 1994.
5. Петров С.М. «Горе от ума» комедия А.С. Грибоедова. – М., 1981.
6. Смольников И.Ф. Комедия А.С. Грибоедова «Горе от ума». – М., 1986.
7. Фомичев С.А. Комедия А.С. Грибоедова «Горе от ума»: комментарий. – М., 1983.

8. Шумкова Т.Л. Зарубежная и русская литература. Романтизм: Учебное пособие. – М., 2002.

Лекція 10. Романтична творчість О. Пушкіна. Тематичний спектр поезії митця

Лицейська творчість О. Пушкіна: творче опрацювання попередньої літературної традиції XVIII ст., вплив К. Батюшкова, В. Жуковського (елегії, послання, анакреонтика). Громадянський романтизм петербурзького періоду, тема «вольності» («До Чаадаєва»). Південне заслання як вершина пушкінського романтизму. Вплив Дж. Г. Байрона: мотиви вигнанництва, самотності, жаги свободи («Погасло дневное светило...»). «Південні поеми» як наслідування та подолання байронівської традиції. Еволюція романтизму поета, розчарування в романтичному світосприйнятті («До моря»). Елементи романтизму в подальшій творчості О. Пушкіна.

Література:

1. Грехнев В.А. Мир пушкинской лирики. – Нижний Новгород, 1994.
2. Гуковский Г.А. Пушкин и проблемы реалистического стиля. – М., 1957.
3. Гуковский Г.А. Пушкин и русские романтики. – Л., 1995.
4. Лотман Ю.М. Пушкин. Биография писателя. Статьи и заметки 1960 – 1990 годов. «Евгений Онегин». Комментарий. – М., 1996.
5. Маймин. Пушкин. Жизнь и творчество. – М., 1981.
6. Непомнящий В.С. Поэзия и судьба. Над страницами духовной биографии А.С. Пушкина. – М., 1987.
7. Непомнящий В.С. Пушкин. Русская картина мира. – М., 1999.
8. Поддубная Р.Н. О творчестве Пушкина 1830-х годов (часть V – «Два лирических цикла 1830-х годов»). – Харьков: Основа, 1999.
9. Скатов Н.Н. Русский гений. – М., 1987.
10. Сквозников В.А. Лирика Пушкина. – М., 1975.
11. Смирнов А.А. Романтическая лирика А.С. Пушкина. – М., 1994.
12. Цявловский М.А. Летопись жизни и творчества А.С. Пушкина. 1799 – 1826. – Л., 1991.

Лекція 11. Своєрідність реалізму О. Пушкіна в романі у віршах «Євгеній Онегін»

Роман у віршах «Євгеній Онегін» як перший російський реалістичний роман. Історія створення, жанрово-композиційна своєрідність (роман у віршах, «свободний роман», «собрание пестрых глав»). Співвідношення ліричного та епічного в романі. Принцип протиріччя як конструктивний принцип побудови роману (Ю. Лотман): образна система, картина світу, панорама російського життя. Образ автора в романі, його співвідношення з «героем часу». Образ Онегіна, його еволюція. Подолання романтизму в образі Ленського. Образ Тетяни як авторський ідеал. Сильова специфіка роману у віршах: «онегінська строфа», значення авторської «болтовни».

Література:

1. Пушкин А.С. Евгений Онегин (будь-яке видання).
2. Благой Д.Д. Душа в заветной лире: Очерки жизни и творчества А.Пушкина. – М., 1983.
3. Лотман Ю.М. Пушкин: Биография писателя; Статьи и заметки, 1960–1990; «Евгений Онегин»: Комментарий. – СПб.: Искусство-СПБ, 1995.
4. Кошелев В.А. «Онегина воздушная громада». – СПб., 1999.
5. Манн Ю.В. Русская литература первой половины XIX в. (Эпоха романтизма). – М., 2001.
6. Фризман Л. Г. Семинарий по Пушкину. – Харьков: Энграм, 1995.
7. Шумкова Т.Л. Зарубежная и русская литература. Романтизм: Учебное пособие. – М., 2002.

Лекція 12. Романтична лірика М. Лермонтова. Роман «Герой нашого часу» як відображення покоління 30-х рр. XIX ст.

Романтичне двосвіття в ранній ліриці М. Лермонтова, її суб'єктивність, емоційність, роль екзотики. Ідея діяльності, мотив подолання самотності (любов та дружба, природа, релігія, історія). Еволюція ліричного героя поета в контексті провідної для нього теми свободи («Бажання», «В'язень», «Полонений рицар»). Антиномічність художньої свідомості поета. Романтичне світосприйняття в поемах М. Лермонтова («Демон», «Мцирі»), нова концепція особистості. Мцирі як антипод «байронічного героя».

Роман М. Лермонтова «Герой нашого часу» як відображення соціокультурної ситуації в Росії 30-х років: філософсько-естетична та соціальна проблематика, особистість, світогляд та доля головного героя. Жанрово-композиційна своєрідність роману: принцип фрагментарності, нарративні стратегії, жанрова неоднорідність частин. Образ Печоріна як «героя часу», прийоми розкриття його особистості через різні етнічні та соціальні групи, через стосунки з іншими персонажами. Специфіка художнього психологізму роману, засоби його вираження: портрет, щоденник, маски, система двійників Печоріна, внутрішні монологи, пейзаж. Розкриття проблеми Сходу й Заходу в главі «Фаталіст». Риси романтичної та реалістичної поетики роману.

Література:

1. Лермонтов М.Ю. *«Выхожу один я на дорогу...». «Как часто пестрою толпою окружен...». «И скучно, и грустно...». «Тучки небесные...». Парус. Желанье. Узник. Пленный рыцарь. Дума. Пророк. Журналист, читатель и писатель. Смерть поэта. Поэт. Мой ангел. «Когда волнуется желтеющая нива...». Молитва. Благодарность. «Прощай, немытая Россия...». Родина.*

2. Висковатов П.А. Михаил Юрьевич Лермонтов. Жизнь и творчество. – М., 1987.

3. Лермонтов М.Ю. Герой нашего времени (будь-яке видання).

4. Лотман Ю.М. В школе поэтического слова: Пушкин, Лермонтов, Гоголь. – М., 1988.

5. Манн Ю.В. Русская литература первой половины XIX в. (Эпоха романтизма). – М., 2001.

6. Марченко А.М. Печорин: знакомый и незнакомый // «Столетия не сотрут...»: Русские классики и их читатели. – М., 1988.

7. Подольская И.И. М.Ю. Лермонтов. – М., 1993.

8. Удодов В.Т. Роман М.Ю. Лермонтова «Герой нашего времени». – М., 1989.

9. Ходанен Л. А. Поэмы М. Ю. Лермонтова: Поэтика и фольклорно-классические традиции. – Кемерово, 1990 // <http://feb-web.ru/feb/lermont/critics/xod/xod-001.htm>

10. Шеховцева Т.В. Михаил Лермонтов. – Х., 2003.

11. Шумкова Т.Л. Зарубежная и русская литература. Романтизм: Учебное пособие. – М., 2002.

Лекція 13. Творчість М. Гоголя: специфіка художнього методу і поетики

Біографічні відомості про М. Гоголя. Подолання романтичного індивідуалізму в ранній творчості («Ганц Кюхельгартен»). Народно-фольклорний романтизм в збірці «Вечорниці на хуторі біля Диканьки»: специфіка хронотопу, роль ірраціонального, екзотичний колорит. Наближення до реалістичного методу в збірці «Миргород». Задум і структура книги. Суперечливий характер зображення дійсності: поєднання реального та фантастичного, трагічного та комічного. Предметно-речовий мир та роль художньої деталі. Риси історизму М. Гоголя в повісті «Тарас Бульба». Тематика та проблематика «Петербурзьких повістей». Специфіка художнього простору, взаємопроникнення реальності та фантастики, засоби створення образу Петербурга.

Задум та історія роботи над «Мертвими душами». Проблема жанрової своєрідності: традиція Данте, драматичні риси, прийоми шахрайського та просвітницького роману, наголошення відмінності від сучасних автору романів О. де Бальзака та Ф. Стендаля.

Композиція та структурні принципи побудови твору: алогізм та узагальнення. Специфіка хронотопу «Мертвих душ». Образна система поеми, засоби створення характерів. Чичиков як новий тип героя. «Живе» і «мертве» у поемі. Росія та її народ в зображенні М. Гоголя. «Повість про капітана Копейкіна» як просторова вертикаль у поемі. Образ автора та засоби його реалізації, роль авторських відступів. Художня специфіка поеми. Другий том «Мертвих душ»: спроба створення нових героїв. Зміни в світосприйнятті М. Гоголя.

Література:

1. Ветловская В.Е. Повесть Гоголя «Шинель» (Трансформация пушкинских мотивов) // Рус. лит. – 1988. – № 4.
2. Манн Ю.В. Русская литература первой половины XIX в. (Эпоха романтизма). – М., 2001.
3. Манн Ю.В. «Сквозь видный миру смех». – М., 1994.
4. Манн Ю.В. В поисках живой души. – М., 1984.
5. Манн Ю.В. Поэтика Гоголя. – М., 1988.
6. Машинский С.И. Художественный мир Гоголя. – М., 1979.
7. Маркович В. Петербургские повести Н.В.Гоголя. – Л., 1988.
8. Мацапура В.И. Н.В. Гоголь: художественный мир сквозь призму поэтики. – Полтава: Полтавський літератор, 2009. – 304 с.
9. Смирнова Е.А. Поэма Гоголя «Мертвые души». – М., 1987.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ»

1. Під час підготовки до семінарських занять необхідно прочитати вказаний художній текст, зробити відповідні нотатки та занести інформацію в читацький щоденник.

Вимоги до читацького щоденника: читацький щоденник заповнюється від руки. В щоденнику вказується ім'я автора, назва твору, П.І.Б. перекладача. В щоденник заноситься основний зміст твору, тема, ідея, проблематика, характеристика головних героїв та другорядних персонажів. Ведення читацького щоденника не є обов'язковим, замість нього можна використовувати робочий зошит.

2. Необхідно ознайомитись із рекомендованою літературою або іншими літературно-критичними матеріалами. Недостатнім є використання лише одного підручника. Не припустимо використання реферативного матеріалу з інтернету. Обов'язковим є використання літературознавчого словника.

3. В зошиті повинні бути записані відповіді на всі пункти плану. Відповіді можна писати стисло або у формі тез. Додатково можна використовувати ксерокопії або роздруковані електронні версії підручників.

4. Питання та завдання виконуються тільки письмово. Терміни і поняття можна заносити в термінологічний словник або в робочий зошит.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (XVII – XVIII СТ.)

Семінарське заняття № 1

Тема. Бароко як напрям і стиль у європейській літературі XVII ст.

План

1. XVII ст. як самостійна культурна доба в історії європейської культури.
2. Поняття «напряму» і «стилю» у літературознавстві.
3. Передумови виникнення барокової культури в Іспанії.
4. Специфічні риси іспанського бароко. Культуризм і концептизм.
5. Творчість Л. де Гонгори.

Методичні рекомендації з підготовки до заняття.

- Виокремте історичні, філософські, соціально-психологічні засади бароко; порівняйте барокові й ренесансні світоглядні основи;

- Дайте відповідь на запитання «Чим можна пояснити той факт, що в мистецтві бароко одним з провідних принципів є принцип контрасту?»;

- Поміркуйте, чому в мистецтві й літературі бароко такою значною є роль розуму;

- Як Ви можете пояснити сполучання в культурі бароко християнсько-католицької релігійності і раціоналістичного начала?

- Чим, на Вашу думку, можна пояснити таку рису бароко, як розмаїття точок зору на явища й предмети навкружного світу?

- Чому в культурі бароко не набула розвитку ренесансна ідея наслідування природі?

Література:

1. Голенищев-Кутузов И. Литература Испании и Италии эпохи барокко // Голенищев-Кутузов И. Романские литературы: Статьи и исследования. - М., 1975.

2. Из испанской поэзии XVII века. - Л., 1983.

3. Ніколенко О. Бароко. Класицизм. Просвітництво: Література XVII - XVIII ст. - Харків, 2003.

4. Плавский З. Испанская литература XVII - середины XIX века. - М.: Высш. школа, 1978. - 286 с.

5. Штейн А. Литература испанского барокко. - М., 1983.

Семінарське заняття № 2.

Тема. Драма П. Кальдерона «Життя - це сон»

План

1. Особливості світобачення П. Кальдерона.
2. Ідейно-тематичний і жанровий спектр творчості Кальдерона.
3. Ідейно-художній аналіз п'єси «Життя – це сон»:
  - джерела сюжетного розвитку п'єси;
  - тема та ідея твору;
  - барокова проблематика драми;
  - жанрова особливість твору;
  - структурно-композиційні особливості твору;
  - образна система; мовні партії персонажів;
  - алегорія та її функції в творі.

Методичні рекомендації з підготовки до заняття.

При розгляді п'єси Кальдерона, поясніть, яку функцію виконує назва-метафора твору – «Життя - це сон»? Подумайте, яка головна філософська проблема п'єси?

Скільки хорнад у п'єсі Кальдерона? Як вони побудовані? Які проблеми порушені в

першій хорнаді? Який там спостерігаємо комплекс тасмниць? Яка роль цих тасмниць? Скільки сюжетних ліній у творі? Які групи персонажів можна виділити? Які три задачі хоче вирішити Басіліо, саджаючи Сехісмундо на престол? Пригадайте, за яких обставин народжується Сехісмундо? Яка символіка цих обставин? Викладіть сутність життєвої історії Сехісмундо. Яку функцію виконує монолог Сехісмундо у сцені 2-й першої хорнади? Хто такий Кларін? Функції цього образу в творі.

Наведіть приклади барокового контрасту в «Життя - це сон»? Які злочини скоїв Сехісмундо, ставши правителем? Коли відбувається остаточне переродження Сехісмундо? Назвіть і схарактеризуйте основні події третьої хорнади. Чи можна погодитися з Сехісмундо в тому, що життя - це сон?

Наведіть приклади використання метафори в творі.

Література:

1. Балашов Н. Испанская классическая драма в сравнительно-литературном и текстологическом аспектах. - М., 1975.

2. Кирилюк З. Зарубіжна література. Античність. Середньовіччя. Відродження. Бароко. Класицизм. - Тернопіль, 2002.

3. Ковбасенко Ю. Повернення літературної доби, або Іспанська *baroca* в скарбниці української культури // Тема: Із літератури бароко. Кальдерон. «Життя - це сон». - 2000. - № 1. - С. 2 – 4.

4. Наливайко Д. Бароко і драма Кальдерона «Життя - це сон» // Тема: Із літератури бароко. Кальдерон. «Життя - це сон». - 2000. - № 1. - С. 5 - 17.

5. Ніколенко О. Бароко. Класицизм. Просвітництво: Література XVII - XVIII ст. - Харків, 2003.

6. Плавскін З. Испанская литература XVII - середины XIX века. - М., 1978. - 286 с.

7. Штейн А. Литература испанского барокко. - М., 1983.

Семінарське заняття № 3

Тема. **Класицизм – напрям і стиль у мистецтві Європи. Трагедія французького класицизму)**

План

1. «Напрямок» і «стиль» у літературознавстві.
2. Класицизм як напрям і стиль у європейських літературах XVII - XX ст.
3. Суспільно-політичні, філософські й естетичні засади класицизму XVII ст.
4. Н. Буало - теоретик класицизму. «Мистецтво поетичне».
5. Жанри літератури класицизму; місце трагедії в жанровій системі класицизму.
6. Театр П. Корнеля.
7. Творчість Ж. Расіна.
8. Відмінності героїв Расіна від героїв Корнеля.

Методичні рекомендації з підготовки до заняття.

Продумайте відповіді на такі запитання:

- яке походження терміну «класицизм» і що він означає? де і коли зародився класицизм?
- як пов'язаний розвиток класицизму з розвитком монархічних держав? чому?
- у якій країні і в який період класицизм досяг вершин розвитку?
- для якої художньої системи XVII ст. - бароко чи класицизму - характерним є заперечення ренесансної ідеї гармонії?

- скільки етапів пройшов у своєму розвитку класицизм? чим вони обумовлені?
- яке філософське підґрунтя класицизму?
- назвіть основні правила класицизму.
- чи завжди дотримувалися норм класицизму французькі митці? наведіть приклади.
- поясніть, як теоретики класицизму тлумачили ренесансний принцип наслідування природі.

Література:

1. Андреев Л., Козлова Н. Косиков Г. История французской литературы. - М., 1987.
2. Борецький М. Класицизм і його різновиди // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. - 1998. - № 12. - С. 46 - 47.
3. Жирмунская Н. От барокко к романтизму: Статьи о французской и немецкой литературе. - СПб., 2001.
4. Литературные манифесты западноевропейских классицистов. - М., 1980.
5. Ніколенко О. Бароко. Класицизм. Просвітництво: Література XVII - XVIII ст. - Харків, 2003.
6. Обломиевский Д. Французский классицизм. Очерки. - М., 1968.

Семінарське заняття № 4

Тема. «Міщанин-шляхтич» Ж. Б. Мольєра

План

1. Жанри літератури класицизму; місце комедії в жанровій системі класицизму.
2. Творчий шлях Мольєра.
3. Філософські та естетичні погляди Мольєра.
4. Проблематика п'єс Мольєра.
5. Мольєр і канони класицизму.
6. Комедія «Міщанин-шляхтич»: ідейно-художній аналіз.
7. Значення творчості Мольєра для розвитку європейської драматургії.

Методичні рекомендації з підготовки до заняття.

- особливості творчої інтерпретації традицій попередніх епох (драматургів античності, середньовіччя, ренесансної доби) у Мольєра;
- сюжетно-композиційні особливості «Міщанина-шляхтича»;
- специфіка мольєрівських діалогів;
- фарсовий елемент у «Міщанині...»;
- сутність комічного в п'єсі.

Література:

1. Бордонов Ж. Мольєр. - М., 1983.
2. Булгаков М. Жизнь господина де Мольера (будь-якого року видання).
3. Бояджиев Г. Мольєр. Исторические пути формирования жанра высокой комедии. - М., 1977.
4. Гликман И. Мольєр. - М.-Л., 1986.

Семінарське заняття № 5

Тема. «Життя й дивовижні пригоди Робінзона Крузо...» Д. Дефо як твір епохи Просвітництва

План

1. Англійська література на межі XVII - XVIII ст.: огляд розвитку.

2. Розмаїття творчої діяльності Д. Дефо.
3. «Робінзон Крузо» в його зв'язках з традиціями документального жанру.
4. Художнє втілення концепції історичного розвитку людства в романі.
5. Образ Робінзона - людини нової буржуазної Європи.
6. Місце роману Дефо в світовій літературі.

Методичні рекомендації з підготовки до заняття.

При підготовці до розкриття теми заняття зверніть увагу на наступні моменти:

- загальна характеристика суспільно-політичної ситуації в Англії XVIII ст.; аграрний і промисловий переворот в країні;
  - тема протистояння сильної, вольової особистості й ворожого середовища в романах Д. Дефо («Щаслива куртизанка, або Роксана», «Історія полковника Джека» тощо);
  - проблема прототипу образу головного героя роману Дефо «Робінзон Крузо»;
  - Робінзон як образ людини епохи Просвітництва;
  - історія героя як спроба Дефо представити історію людства як результат безперервного накопичування результатів творчої праці й ініціатив людського розуму;
  - художня функція точного, детального, документального опису побуту в романі.
- Друга й третя частини «робінзонади» Дефо. Ж.-Ж. Руссо про твір Дефо.

Література:

1. Елистратова А. Английский роман эпохи Просвещения. - М., 1966.
2. Урнов Д. Робинзон и Гулливер. - М., 1972.

Семінарське заняття № 6

Тема. **Філософські повісті Вольтера**

План

1. Особливості літератури французького Просвітництва.
2. Діяльність енциклопедистів.
3. Творчість Вольтера.
4. Філософські повісті Вольтера. Художні прийоми в філософській прозі Вольтера: оригінальність у побудові сюжету, елемент фантастичного, алегорія, гротеск.

Методичні рекомендації з підготовки до заняття.

Розкриття теми заняття передбачає акцентування уваги, в тому числі, і на таких її аспектах:

- основний зміст суспільно-політичного й культурного життя Франції XVIII ст.;
- етапи французького Просвітництва;
- Монтеск'є та Вольтер як натхненники просвітительського руху на першому етапі його розвитку;
- течії у французькому класицизмі XVIII ст.;
- особливості суспільно-політичних та філософських позицій Вольтера;
- Вольтер і канони класицизму;
- Англія в житті й творчості Вольтера;
- вольтерівська теорія просвітницького абсолютизму;
- театр Вольтера;
- Вольтер як епічний поет.

Література:

1. Артамонов С. Вольтер и его век. - М., 1980.
2. Кузнецов В. Франсуа Мари Аруэ Вольтер. - М., 1978.

3. Манфред А. Три портрета эпохи Великой французской революции. - М., 1979.

Семінарське заняття № 7

Тема. „Фауст” Й.-В. Гете як підсумок розвитку просвітницької думки XVIII ст. та провісник проблематики XIX ст.

План

1. Суспільно-політична й культурна ситуація у Німеччині XVIII ст.
2. Штюрмерський рух.
3. Й.-В. Гете і «веймарський класицизм».
4. Творча історія «Фауста».
5. Сюжет і композиція твору.
6. Образ Фауста та ідея творчої активності. Фауст і античний ідеал краси.
7. Фауст і трагедія Маргарити.
8. Образ Мефістофеля й діалектика пізнання.
9. Філософська алегорія у «Фаусті». Античні й середньовічні ремінісценції в творі.
10. «Фауст» Гете у творах мистецтва.

Методичні рекомендації з підготовки до заняття.

Готуючись до заняття, доцільно звернути увагу на наступне:

- культ “бурхливого генія”, індивідуалізм як підґрунтя штюрмерської творчої практики;
- впливи на діячів “бурі й натиску” з боку англійської та французької літератури XVIII ст.;
- роль Й. Гердера в еволюції штюрмерського руху;
- штюрмери й класицизм;
- програма “веймарського класицизму”; античність у сприйнятті Гете й Шіллера як доба повноцінного існування гармонійної особистості.
- джерела сюжетної канви «Фауста» Гете;
- “Пролог на небі” й зав’язка конфлікту твору;
- Фауст та ідея творчої активності;
- Фауст і Мефістофель як єдність протилежностей у філософській символіці твору;
- Гете й романтизм;
- переклади твору українською мовою.

Література:

1. Аникст А. Творческий путь Гёте. - М., 1986.
2. Аникст А. «Фауст» Гете. Литературный комментарий. - М., 1979.
3. Волков И. «Фауст» Гёте и проблема художественного метода. - М., 1970.
4. Жирмунская Н. От барокко к романтизму: Статьи о французской и немецкой литературе. - СПб., 2001.
5. Жирмунский В. Очерки по истории классической немецкой литературы. - М., 1972.
6. Шалагінов Б. Шлях Гете: Життя. Філософія. Творчість. - Харків, 2003.

Змістовий модуль 3.
Література Європи та США першої половини XIX ст.

Семінарський модуль

Семінарське заняття № 1.

Тема. Еволюція поетичної свідомості Г. Гейне в «Книзі пісень»

План

1. Специфіка творчого шляху Г. Гейне: від романтизму до реалізму.
2. Композиційна своєрідність збірки «Книга пісень».
3. Традиції романтизму в «Юнацьких стражданнях»: мотиви сну та смерті, самотності, інфернальна та середньовічна образність, поетика контрастів. Переосмислення романтичного світогляду («Розмова в Падерборнському степу»).
4. Посилення іронічного начала в «Ліричному інтермеццо». Звернення до фольклору, використання художніх засобів народної пісні.
5. Поєднання романтичних та реалістичних елементів в «Поверненні на батьківщину». Іронічне сприйняття минулого, образ двійника («Ніч тиха, всі вулиці в сні спочивають»).
6. Філософська проблематика та художня специфіка циклу «Північне море».

Література:

1. Гейне Г. Собрание сочинений: в 6-ти томах. – М., 1981.
2. Бёхтер К., Дмитриев А. С. Жизнь и творчество Генриха Гейне. – М., 1980.
3. Гиждеу С.П. Лирика Генриха Гейне. – М., 1983.
4. Зарубежная литература XIX века: Практикум [отв. ред. В.А. Луков] – М., 2002.
5. История всемирной литературы. В 9-ти т. – М., 1989. – Т. 6. – С.51-78.
6. История зарубежной литературы XIX века / Под ред. Н.А. Соловьевой. – М., 1991.
7. Луков В.А. История литературы: Зарубежная литература от истоков до наших дней. – М., 2003.
8. Наливайко Д.С., Шахова К.О. Зарубіжна література XIX сторіччя. Доба романтизму: підручник. – Тернопіль, 2008.
9. Ніколенко О. М. Романтизм у поезії: Г. Гейне, Дж.Г. Байрон, А. Міцкевич, Г. Лонгфелло: Посіб. для вчителя. – Х., 2003.
10. Поэзия немецких романтиков. – М., 1985.
11. Пронин В.А. Поэзия Генриха Гейне: генезис и рецепция / В.А. Пронин; Науч. совет РАН «История мировой культуры». – М., 2011. – 244 с.

Семінарське заняття № 2.

Тема. Романтичне двосвіття в новелах Е.-Т.-А. Гофмана «Малюк Цахес» і «Золотий горщик»

План

1. Двосвіття в житті та творчості Е.-Т.-А. Гофмана.
2. Подвійність жанрово-композиційної структури новел.
3. Реалізація романтичного двосвіття в образній системі творів.
4. Образи Бальтазара та Ансельма, їх спорідненість та відмінність.
5. Образ Цахеса, його універсальний характер.
6. Іронія, гротеск і сатира, їх роль у створенні образів.
7. Романтичні образи-символи в новелі, їх функції.

Література:

1. Гофман Е.Т.А. Малюк Цахес. Золотий горщик (будь-яке видання).

2. Жирмунский В.М. Немецкий романтизм и современная мистика. – СПб., 1996.
3. Зарубежная литература XIX века: Практикум [отв. ред. В.А. Луков] – М., 2002.
4. История всемирной литературы. В 9-ти т. – М., 1989. – Т.6. – С.51-65.
5. История зарубежной литературы XIX века / Под ред. Н.А. Соловьевой. – М., 1991.
6. Карельский А. Э.Т.А. Гофман // Гофман Э.Т.А. Собр. соч.: В 6 т. – Т.1. – М., 1991. – С.5–26.
7. Луков В.А. История литературы: Зарубежная литература от истоков до наших дней. – М., 2003.
8. Наливайко Д.С., Шахова К.О. Зарубіжна література XIX сторіччя. Доба романтизму: підручник. – Тернопіль, 2008.
9. Сафрански Р. Гофман / Пер. с нем.; Вступ. статья В.Д. Балакина. – М., 2005. – 383 с.
10. Шумкова Т.Л. Зарубежная и русская литература. Романтизм: Учебное пособие. – М., 2002.

Семінарське заняття № 3.

Тема. В. Скотт як творець жанру історичного роману. Роман «Айвенго»

План

1. Жанр історичного роману в творчості В. Скотта. Історія та її смисл в інтерпретації письменника.
2. Історична основа роману, засоби створення історичного колориту (побутові сцени та історичні деталі (навести приклади).
3. Система образів у романі:
  - а) образи англосаксів, їх соціальний склад. Роль іронії в створенні образів;
  - б) образи норманів, тема рицарства у сприйнятті В. Скотта;
  - в) образи євреїв, специфіка моральної позиції В. Скотта;
  - г) представники народу (йомени) в романі. Роль народу в історії. Роль фольклору в створенні образів;
  - д) реальні історичні постаті та їх значення в розвитку сюжету.
4. Образ Айвенго: місце в історичному конфлікті, функція в романі.
5. Новаторство В. Скотта як творця історичного роману.

Література:

1. Скотт В. Собрание сочинений: В 8-ми т. – М., 1990.
2. Зарубежная литература XIX века: Практикум [отв. ред. В.А. Луков] – М., 2002.
3. История всемирной литературы. В 9-ти т. – М., 1989. – Т. 6. – С.87-112.
4. История зарубежной литературы XIX века / Под ред. Н.А. Соловьевой. – М., 1991.
5. Ладыгин М.Б. Романтический роман. – М., 1981.
6. Луков В.А. История литературы: Зарубежная литература от истоков до наших дней. – М., 2003.
7. Наливайко Д.С., Шахова К.О. Зарубіжна література XIX сторіччя. Доба романтизму: підручник. – Тернопіль, 2008.
8. Шумкова Т.Л. Зарубежная и русская литература. Романтизм: Учебное пособие. – М., 2002.

Семінарське заняття № 4.

Тема. Поема Дж.Г. Байрона «Паломничество Чайльд-Гарольда» як новий тип поеми

План

1. Місце поеми «Паломничество Чайльд-Гарольда» у творчості Дж. Г. Байрона.
2. Ідейний зміст поеми. Проблема свободи у творчості Дж. Г. Байрона та її втілення в поемі.
3. Жанрове новаторство Дж. Г. Байрона: ліроепічна поема. Співвідношення лірики та епіки.

4. Структура поеми, її двоплановість: поєднання особистісного з універсальним.
5. Еволюція образу автора в поемі.
6. Риси «байронічного героя», їх реалізація в образах Чайльд-Гарольда та автора.
7. Образ природи і романтичний пейзаж у поемі, його функції.

Література:

1. Байрон Дж. Г. Сочинения. Стихотворения и поэмы. Пер. с англ. – М., 1989.
2. Дьяконова Н. Лирическая поэзия Байрона. – М., 1975.
3. Зарубежная литература XIX века: Практикум [отв. ред. В.А. Луков] – М., 2002.
4. История всемирной литературы. В 9-ти томах. – М., 1989. – Т.6. – С.87-112.
5. История зарубежной литературы XIX века / Под ред. Н.А. Соловьевой. – М., 1991.
6. Литературные манифесты западноевропейских романтиков / Под ред. А.С. Дмитриева. – М., 1980.
7. Луков В.А. История литературы: Зарубежная литература от истоков до наших дней. – М., 2003.
8. Наливайко Д.С., Шахова К.О. Зарубіжна література XIX сторіччя. Доба романтизму: підручник. – Тернопіль, 2008.
9. Ніколенко О. М. Романтизм у поезії: Г. Гейне, Дж.Г. Байрон, А. Міцкевич, Г. Лонгфелло: Посіб. для вчителя. – Х., 2003.
10. Шумкова Т.Л. Зарубежная и русская литература. Романтизм: Учебное пособие. – М., 2002.

Семінарське заняття № 5.

Тема. **Романтична картина світу в романі В. Гюго «Собор Паризької Богоматері»**

План

1. «Передмова до драми «Кромвель»»: викладення літературно-естетичних поглядів В. Гюго.
2. Романтична концепція історії В. Гюго, її відображення в романі. Значення публіцистичних глав.
3. Система образів роману, їх символічний зміст, вираження в них історичного конфлікту, ідеї фатуму/долі.
4. Соціальна проблематика роману: образ народу (Палац правосуддя, Двір чудес).
5. Художня специфіка роману: контраст та гротеск як домінуючі прийоми, «живописність» манери В. Гюго.

Завдання: законспектувати «Передмову до драми «Кромвель» В. Гюго.

Література:

1. Гюго В. Собор Парижской Богоматери. – К., 1993.
2. Луков В.А. История литературы: Зарубежная литература от истоков до наших дней. – М., 2003.
3. История зарубежной литературы XIX века / Под ред. Н.А. Соловьевой. – М., 1991.
4. Зарубежная литература XIX века: Практикум [отв. ред. В.А. Луков] – М., 2002.
5. Шумкова Т.Л. Зарубежная и русская литература. Романтизм: Учебное пособие. – М., 2002.
6. Наливайко Д.С., Шахова К.О. Зарубіжна література XIX сторіччя. Доба романтизму: підручник. – Тернопіль, 2008.
7. Литературные манифесты западноевропейских романтиков / Под ред. А.С. Дмитриева. – М., 1980.

Семінарське заняття № 6.

Тема. **Художня специфіка та мотивний комплекс творчості Е.А. По**

План

1. Реалізація поетологічних концепцій Е.А. По у його художній творчості («Ворон», «Улялюм», «Аннабель Лі», «Місто серед моря»):

- тема смерті, тема влади мертвих над живими, минулого над теперішнім;
- реалізація романтичної категорії Піднесеного;
- концепція «ідеального кохання».

2. Художня специфіка поезії Е.А. По: сугестивність, метафоричність, символізм, музикальність.

3. Тематика, проблематика та художня своєрідність «страшної новели» Е. По «Падіння дому Ашерів»: реалізація тем смерті та жаху, емотивність, кольорова палітра. Функції фігури оповідача та образів природи.

4. Інтерпретація двійництва в новелі «Вільям Вільсон». Двійник як втілення совісті.
5. Тема мистецтва і митців в новелі «Овальний портрет».
6. Риси романтичної поезики в новелістиці Е.А.По.

Завдання: законспектувати есе Е.А. По «Філософія творчості» за поданим планом:

1. Принципи побудови сюжету твору. Мета статті.
2. Обсяг твору.
3. Вибір враження / ефекту, що має бути досягненим за допомогою віршу.
4. Сутність поняття «прекрасне».
5. Вибір поетичної інтонації.
6. Пошуки домінуючого художнього прийому віршу, його звукове оформлення.
7. Вибір предмету поетичного твору.
8. Композиція і кульмінація твору.
9. Техніка віршування та прагнення до оригінальності.
10. Хронотоп віршу.
11. Роль сугестивності

Література:

1. По Э. Собрание сочинений: в 4-х т. – М., 1993.
2. Боброва М.Н. Романтизм в американской литературе XIX века. – М., 1972.
3. Зарубежная литература XIX века: Практикум [отв. ред. В.А. Луков] – М., 2002.
4. Зверев А. Вдохновенная математика Эдгара По // По Э.А. Стихотворения. Новеллы. Повесть о приключениях Артура Гордона Пима. Эссе: Пер. с англ. / Э.А. По. - М.: НФ «Пушкинская библиотека», 2000; «Издательство АСТ», 2003 // http://www.kulichki.com/moshkow/INOFANT/POE/poe0_2.txt
5. История всемирной литературы: В 9 т. – М., 1989. – Т. 6. – С. 571-577.
6. История зарубежной литературы XIX века / Под ред. Н.А. Соловьевой. – М., 1991.
7. Ковалев Ю.В. Эдгар Алан По. Новеллист и поэт. – Л., 1984.
8. Луков В.А. История литературы: Зарубежная литература от истоков до наших дней. – М., 2003.
9. Наливайко Д.С., Шахова К.О. Зарубіжна література XIX сторіччя. Доба романтизму: підручник. – Тернопіль, 2008.
10. Пригодій С.М., Горенко О.П. Американський романтизм. Полікритика: Навч. посібник. – К., 2006.
11. Шумкова Т.Л. Зарубежная и русская литература. Романтизм: Учебное пособие. – М., 2002.

Змістовий модуль 2

Російська література першої половини XIX ст.

Семінарське заняття № 7.

Тема. Новаторський характер комедії О. Грибоедова «Лихо з розуму»

План

1. Своєрідність жанру і конфлікту комедії О. Грибоедова.
2. Риси класицизму, романтизму і реалізму в творі. Трансформація О. Грибоедовим канонів класицистичної драми.
3. Центральні образи комедії:

- еволюція свідомості Чацького;
  - сюжетно-композиційна роль образу Соф'ї;
  - значення образу Молчалина;
  - типове та індивідуальне в образі Фамусова.
4. Колоритність художньої мови комедії.

Завдання: законспектувати статтю І.А. Гончарова «Мільон терзаний».

Література:

1. Грибоедов А.С. Горе от ума (будь-яке видання).
2. История всемирной литературы: В 9 т. – М., 1989. – Т. 6. – С. 315-321.
3. Манн Ю.В. Русская литература первой половины XIX в. (Эпоха романтизма). – М., 2001.
4. Петров С.М. «Горе от ума» комедия А.С. Грибоедова. – М., 1981.
5. Смольников И.Ф. Комедия А.С. Грибоедова «Горе от ума». – М., 1986.
6. Фомичев С.А. Комедия А.С. Грибоедова «Горе от ума»: комментарий. – М., 1983.
7. Шумкова Т.Л. Зарубежная и русская литература. Романтизм: Учебное пособие. – М., 2002.

Семінарське заняття № 8.

Тема. **Жанрова та тематична своєрідність лірики О. Пушкіна**

План

1. Еволюція теми дружби у поезії О. Пушкіна («К студентам», «Воспоминание (К Пушкину)», «Коварность», «Дружба», «19 октября» («Роняет лес багряный свой убор...»), «Чем чаще празднует лицей...», «Была пора: наш праздник молодой...»).

2. Елегійне начало у романтичній ліриці поета («Элегия» («Опять я ваш, о юные друзья!», «Погасло дневное светило...»), «Редеет облаков летучая гряда», «К морю», «Элегия»).

3. Мотиви «вольности святой» у ліриці О. Пушкіна («Лицинию», «Вольность», «К Чаадаеву», «Деревня», «Кинжал», «Свободы сеятель пустынный», «Арион», «В Сибирь» («Во глубине сибирских руд...»), «Анчар», «Из Пиндемонти»).

4. Специфіка поетологічних концепцій О. Пушкіна: образи поета, конфлікт поета і натовпу, поетичні маніфести («К другу стихотворцу», «Муза», «Пророк», «Эхо», «Поэт», «Поэт и толпа», «Поэту», «Осень», «Разговор книгопродавца с поэтом», «Журналист, читатель и писатель», «Памятник»).

5. Філософська лірика поета: від «вольтерьянства» до духовного відродження («Безверие», Гроб Анакреона», «Демон», «Я пережил свои желанья», «Подражания Корану», «Воспоминание», «Дар напрасный, дар случайный...», «Брожу ли я вдоль улиц шумных», «В начале жизни школу помню я...», «Стихи, сочиненные ночью во время бессонницы», «Вновь я посетил...», «Когда за городом, задумчив, я брожу...»).

Література:

1. Грехнев В.А. Мир пушкинской лирики. – Нижний Новгород, 1994.
2. Гуковский Г.А. Пушкин и проблемы реалистического стиля. – М., 1957.
3. Гуковский Г.А. Пушкин и русские романтики. – Л., 1995.
4. Лотман Ю.М. Пушкин. Биография писателя. Статьи и заметки 1960 – 1990 годов. «Евгений Онегин». Комментарий. – М., 1996.
5. Маймин. Пушкин. Жизнь и творчество. – М., 1981.
6. Непомнящий В.С. Поэзия и судьба. Над страницами духовной биографии А.С. Пушкина. – М., 1987.
7. Непомнящий В.С. Пушкин. Русская картина мира. – М., 1999.
8. Поддубная Р.Н. О творчестве Пушкина 1830-х годов (часть V – «Два лирических цикла 1830-х годов»). – Харьков: Основа, 1999.
9. Скатов Н.Н. Русский гений. – М., 1987.
10. Сквозников В.А. Лирика Пушкина. – М., 1975.

11. Смирнов А.А. Романтическая лирика А.С. Пушкина. – М., 1994.
12. Цявловский М.А. Летопись жизни и творчества А.С. Пушкина. 1799 – 1826. – Л., 1991.

Семінарське заняття № 9.

Тема. Специфіка відображення дійсності і концепція особистості в романі О. Пушкіна «Євгеній Онегін»

План

1. Своєрідність жанру «Євгенія Онегіна» – «роман у віршах». Творча історія.
2. Автор в романі. Своєрідність авторської оцінки персонажів.
3. Особистість і доля Онегіна. Розвиток характеру головного героя, пошуки власного «Я».
4. Романтична концепція особистості Ленського, його протиставлення Онегіну.
5. Образ Тетяни – спроба створення національного народного характеру.
6. Своєрідність композиції. Значення відкритого фіналу. Стилiстична своєрідність роману.

Завдання: законспектувати статті В. Белінського, присвячені роману О. Пушкіна «Євгеній Онегін» (статті восьму та дев'яту).

Література:

1. Пушкин А.С. Евгений Онегин (будь-яке видання).
2. Благой Д.Д. Душа в заветной лире: Очерки жизни и творчества А.Пушкина. – М., 1983.
3. Лотман Ю.М. Пушкин: Биография писателя; Статьи и заметки, 1960–1990; «Евгений Онегин»: Комментарий. – СПб.: Искусство-СПБ, 1995.
4. Кошелев В.А. «Онегина воздушная громада». – СПб., 1999.
5. Манн Ю.В. Русская литература первой половины XIX в. (Эпоха романтизма). – М., 2001.
6. Фризман Л. Г. Семинарий по Пушкину. – Харьков: Энграм, 1995.
7. Шумкова Т.Л. Зарубежная и русская литература. Романтизм: Учебное пособие. – М., 2002.

Семінарське заняття № 10.

Тема. Соціально-філософська проблематика роману М. Лермонтова «Герой нашего часу»

План

1. Епоха 30-х років та її вплив на задум роману. Співвідношення роману з віршем «Дума» М. Лермонтова.
2. Специфіка композиційної побудови та нарративних стратегій роману.
3. Печорін в системі образів роману:
  1. Печорін і Максим Максимович;
  2. Печорін і світ «природних» людей (Бела, контрабандисти);
  3. Печорін и княжна Мері.
4. Художні прийоми розкриття образу Печоріна: передмова автора, спостереження оповідача, стосунки з героями, саморефлексія персонажа (щоденник), «двійники» Печоріна.
5. Філософська проблематика глави «Фаталіст»: тема долі, проблема Сходу та Заходу.

Література:

1. Лермонтов М.Ю. Герой нашего времени (будь-яке видання).
2. Манн Ю.В. Русская литература первой половины XIX в. (Эпоха романтизма). – М., 2001.

3. Марченко А.М. Печорин: знакомый и незнакомый // «Столетия не сотрут...»: Русские классики и их читатели. – М., 1988.
4. Удодов В.Т. Роман М.Ю. Лермонтова «Герой нашего времени». – М., 1989.
5. Шеховцова Т.А. Михаил Лермонтов. – Х., 2003.
6. Шумкова Т.Л. Зарубежная и русская литература. Романтизм: Учебное пособие. – М., 2002.

Семінарське заняття № 11

Тема. **Художній світ повістей М. Гоголя**

План

1. Розвиток сюжету та конфлікту в «Ночи перед Різдом». Особливості образної системи. Елементи карнавалізації. Гоголівська реалізація романтичного двосвіття.
2. «Повість про те, як посварився Іван Іванович з Іваном Никифоровичем»: історики сюжету, своєрідність конфлікту. Специфіка характеристики персонажів, засоби створення образів.
3. Образ Башмачкіна з повісті «Шинель» як «маленької людини»: типовість та гуманістичний пафос. Засоби створення образу. Риси романтичного героя в образі Акакія Акакійовича.
4. Специфіка фантастичного в повістях М. Гоголя:
  - стихія народної демонології в «Ночи перед Різдом»;
  - дивне та неочікуване на рівні описів та оповіді в «Повісті про те, як посварився Іван Іванович з Іваном Никифоровичем»;
  - фантастика епілога та нефантастична фантастика в повісті «Шинель».
6. Специфіка художньої манери М. Гоголя.

Література:

1. Ветловская В.Е. Повесть Гоголя «Шинель» (Трансформация пушкинских мотивов) // Рус. лит. – 1988. – № 4.
2. Манн Ю.В. Русская литература первой половины XIX в. (Эпоха романтизма). – М., 2001.
3. Манн Ю.В. «Сквозь видный миру смех». – М., 1994.
4. Манн Ю.В. В поисках живой души. – М., 1984.
5. Манн Ю.В. Поэтика Гоголя. – М., 1988.
6. Машинский С.И. Художественный мир Гоголя. – М., 1979.
7. Маркович В. Петербургские повести Н.В.Гоголя. – Л., 1988.
8. Мацапура В.И. Н.В. Гоголь: художественный мир сквозь призму поэтики. – Полтава: Полтавський літератор, 2009. – 304 с.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ДИДАКТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота передбачає формування у студентів наступних **вмінь та навичок:**

- уміння самостійно вивчати ті розділи курсу, які не розглядалися на лекціях;
- уміння працювати з довідковою і критичною літературою (літературними енциклопедіями, словниками, бібліографічними довідниками);
- навички реферування і конспектування літературознавчої та критичної літератури;
- уміння складати бібліографічний список за конкретною темою курсу;
- уміння аналізувати художні твори з рисами неklasичної естетики.

Перелік питань та види самостійної роботи

Методичні зауваження. Підсумкова оцінка формується із таких складових:

- 1) відвідування і робота на практичних заняттях;
- 2) самостійна робота над опрацюванням історико-літературних питань (письмово у зошиті);
- 3) відповіді на запитання щодо знання художніх текстів;
- 4) письмова відповідь на запитання, що розглядалися під час лекцій та практичних занять. Під час контрольної роботи студент має право користуватися своїм читацьким щоденником.

Завдання й методичні рекомендації до самостійної роботи з курсу «ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (XVII – XVIII СТ.)»

Завдання № 1. Вивчити напам'ять одну з поезій Л. де Гонгори (за вибором).

Завдання № 2. Вивчити напам'ять монолог Сехисмундо з драми П. Кальдерона «Життя - це сон» (Хорнада перша, II сцена: «Ох, горе тут мені! Ох, я нещасний!...»).

Завдання № 3. Підготувати (реферат) тему «Англійська література XVII ст.» за таким орієнтовним планом:

1. Загальна характеристика соціально-політичної та культурної ситуації в Англії XVII ст.
2. Творчість Бена Джонсона та її роль у становленні англійської класицистичної естетики.
3. «Метафізична школа» в англійській поезії першої половини століття. Джон Донн.
4. Творчість Джона Мільтона. Публіцистичні твори. Поєми «Втрачений рай», «Повернений рай». Трагедія «Самсон-борець». Символіка Ветхого Завіту в творчості поета.
5. Розвиток класицистичних тенденцій. Творчість Джона Драйдена.

Література:

1. Английская лирика первой половины XVII ст. - М., 1989.
2. Аникин Г., Михальская Н. История английской литературы. - М., 1985.
3. Павлова Т. Мильтон. - М., 1997.
4. Чамеев А. Джон Мильтон и его поэма «Потерянный рай». - Л., 1986.

Завдання № 4. Вивчити напам'ять уривок з «Фауста» Й.-В. Гете (за вибором).

Завдання № 5. Підготувати (усно й письмово (реферат)) тему «Преромантизм в Англії» за таким орієнтовним планом:

1. Інтерес до середньовіччя.
2. Публікації народних балад.
3. Літературна містифікація Джеймса Макферсона.
4. Готичні романи Гораса Уолпола, Вільяма Бекфорда, Анни Редкліф.
5. Поетика готичного роману.

Література:

1. Английская готическая проза: В 2 т. – М., 1999. – Т.1.

2. Аникин Г., Михальская Н. История английской литературы. – М., 1985.
3. Григорьева Е. Готический роман и своеобразие фантастического в прозе английского романтизма. – Ростов-на-Дону, 1988.
4. Зеленко Т. О понятии «готический» в английской культуре XVIII века. // Вопросы филологии. – 1978. – № 7. – С. 202 - 216.
5. История зарубежной литературы XIX века. – М., 1991.
6. Приданникова Т. Готический роман – что это такое? // www.fandom.rusf.ru/about_fan/pridannikova_01.htm
7. Соловьева Н. У истоков английского романтизма. – М., 1988.
8. Чамеев А. В традициях «старого доброго страха», или об одном несерьезном жанре британской литературы // Дом с призраками. Английские готические рассказы. – М., 2005. – С. 5 – 23.

Змістовий модуль ЛІТЕРАТУРА ЄВРОПИ ТА США ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТ.

Завдання I. *Уважно прочитати художні тексти і підготуватися до тестової контрольної роботи, мета якої – перевірка знання художніх творів (N.B. Для відповідей на високу оцінку недостатньо ознайомлення тільки з літературознавчими та літературно-критичними джерелами).*

1. **Е.-Т.-А. Гофман.** *Золотий горицук. Малюк Цахес.*
2. **Г. Гейне.** *Книга пісень.*
3. **Дж.Г. Байрон.** *Паломництво Чайльд Гарольда.*
4. **В. Скотт.** *Айвенго.*
5. **В. Гюго.** *Передмова критика до драми «Кромвель. Собор Паризької Богоматері.*
6. **Е.А. По.** *Падіння дому Ашерів. Овальний портрет. Вільям Вільсон. Вбивство на вулиці Морг. Золотий жук.
Крук. Улялюм. Аннабель Лі. Місто серед моря.*
7. **Міцкевич А.** *Кримські сонети.*

Завдання II. Підготувати (усно та письмово) наступну тему:

Романтичний світ «Кримських сонетів» А. Міцкевича.

1. «Кримські сонети» як ліричний цикл: ідейна, сюжетна та композиційна єдність, система мотивів, наскрізні образи.
2. Романтичні риси образу ліричного героя. Перевага суб'єктивно-емоційного начала.
3. Романтичне сприйняття часу та простору в ліричному циклі.
4. Романтичний пейзаж (структура, функції). Роль кримської екзотики.
5. Новаторство А. Міцкевича у жанрі сонету.

Література:

1. Горский И. А. Мицкевич. – М., 1965
2. Зарубежные писатели: Библиографический сл.: В 2 ч. / Под ред. Н.П. Михальской. – М., 1997 (2003)
3. Левінська С.Й. Із суцвіття блискавиць та ясної райдуги: Матеріали до вивчення «Кримських сонетів» А. Міцкевича // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 1996. – № 12. – С. 26-28.
4. Ніколенко О. М. Романтизм у поезії: Г. Гейне, Дж.Г. Байрон, А. Міцкевич, Г. Лонгфелло: Посіб. для вчителя. – Х., 2003
5. Теплінський М.В. «Кримські сонети» – чисте золото поезії // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 1998. – № 12. – С. 19-20.

Завдання III. Законспектувати літературно-критичні статті:

1. В. Гюго «Передмова до драми «Кромвель».

- 1) Три епохи розвитку людства та поезії:
  - б. лірика;
  - епос;
  - драма.
- 2) Гротеск, його роль у житті та мистецтві.
- 3) Природа драми, її суперечливий характер.
- 4) Руйнація класицистичних правил:
  - жанрова ієрархія;
  - три єдності.
- 5) Смысл і значення принципу правдоподібності, місцевий колорит.
- 6) Стиль драми.
- 7) Нове розуміння категорії смаку.

2. Е.А. По «Філософія творчості»

1. Принципи побудови сюжету твору. Мета статті.
2. Обсяг твору.
3. Вибір враження / ефекту, що має бути досягненим за допомогою вірша.
4. Сутність поняття «прекрасне».
5. Вибір поетичної інтонації.
6. Пошуки домінуючого художнього прийому вірша, його звукове оформлення.
7. Вибір предмету поетичного твору.
8. Композиція і кульмінація твору.
9. Техніка віршування та прагнення до оригінальності.
- 10) Хронотоп вірша.
- 11) Роль сугестивності.

Завдання IV. Вивчити напам'ять:

- Г. Гейне «Не знаю, що стало зо мною...» («Не знаю, о чем я тоскую...»);
- В. Блейк «Лондон»;
- Дж. Байрон «Мій дух як ніч...» («Душа моя мрачна...»);
- А. де Ламартін «Озеро»;
- А. де Віньї «Смерть вовка» – заключні рядки;
- А. Міцкевич «Байдари».

Змістовий модуль

РОСІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТ.

Завдання I. Уважно прочитати художні тексти і підготуватися до модульної контрольної роботи, мета якої – перевірка знання художніх творів (N.B. Для відповідей на високу оцінку недостатньо ознайомлення тільки з літературознавчими та літературно-критичними джерелами).

1. **В. Жуковський.** *Сельское кладбище. Вечер. Светлана. Людмила. Эолова арфа. Лесной царь. Лира. Воспоминание («О милых спутниках...»).* *Невыразимое.*

2. **О. Грибоедов.** *Горе от ума.*

3. **О. Пушкін.**

«Погасло дневное светило...». «Свободы сеятель пустынный...». Элегия. «Вновь я посетил...». Пророк. К морю. «Я памятник себе воздвиг нерукотворный...». Лицинию. Вольность. Деревня. К Чаадаеву. В Сибирь. Арион. Анчар. Кинжал. К другу стихотворцу.

Разговор книгопродавца с поэтом. Поэт и толпа. Осень. Отцы-пустынники. Интимная лирика.

Евгений Онегин.

4. М. Лермонтов.

«Выхожу один я на дорогу...». «Как часто пестрою толпою окружен...». «И скучно, и грустно...». «Тучки небесные...». Парус. Желанье. Узник. Пленный рыцарь. Дума. Пророк. Журналист, читатель и писатель. Смерть поэта. Поэт. Мой ангел. «Когда волнуется желтеющая нива...». Молитва. Благодарность. «Прощай, немытая Россия...». Родина.

Демон. Мцыри.

Герой нашего времени.

5. М. Гоголь.

Вечера на хуторе близ Диканьки (Ночь перед Рождеством).

Миргород (Повесть о том, как поссорились Иван Иванович с Иваном Никифоровичем).

Петербургские повести (Нос. Портрет. Шинель).

Мертвые души.

Завдання II. Підготувати (усно та письмово) наступну тему:

Поезія М. Лермонтова: домінуючі образи й мотиви.

1. Основні мотиви лірики. Ліричний герой М. Лермонтова – трагедія самотності («Выхожу один я на дорогу...», «Как часто пестрою толпою окружен...», «И скучно, и грустно...», «Тучки небесные...»).

2. Еволюція теми свободи в поезії М. Лермонтова («Парус», «Желанье», «Узник», «Пленный рыцарь»).

3. Складність стосунків поета з Богом («Молитва», «Благодарность», «Когда волнуется желтеющая нива...», «Мой ангел»).

4. Специфіка сприйняття образу Батьківщини («Родина», «Прощай, немытая Россия...»). Трагедія покоління («Дума»).

5. Поетологічні концепції М. Лермонтова («Смерть поэта», «Поэт», «Журналист, читатель и писатель», «Пророк»).

Література:

1. Лермонтов М.Ю. «Выхожу один я на дорогу...». «Как часто пестрою толпою окружен...». «И скучно, и грустно...». «Тучки небесные...». Парус. Желанье. Узник. Пленный рыцарь. Дума. Пророк. Журналист, читатель и писатель. Смерть поэта. Поэт. Мой ангел. «Когда волнуется желтеющая нива...». Молитва. Благодарность. «Прощай, немытая Россия...». Родина.

2. Висковатов П.А. Михаил Юрьевич Лермонтов. Жизнь и творчество. – М., 1987.

3. Лотман Ю.М. В школе поэтического слова: Пушкин, Лермонтов, Гоголь. – М., 1988.

4. Манн Ю.В. Русская литература первой половины XIX в. (Эпоха романтизма). – М., 2001.

5. Подольская И.И. М.Ю. Лермонтов. – М., 1993.

6. Ходанен Л. А. Поэмы М. Ю. Лермонтова: Поэтика и фольклорно-классические традиции. – Кемерово, 1990 // <http://feb-web.ru/feb/lermont/critics/xod/xod-001.htm>

7. Шеховцева Т.В. Михаил Лермонтов. – Х., 2003.

8. Шумкова Т.Л. Зарубежная и русская литература. Романтизм: Учебное пособие. – М., 2002.

Завдання III. Законспектувати літературно-критичні статті:

1. І.А. Гончаров «Мильон терзаний»

1) Сценическая судьба комедии и оценки критиков.

- 2) Комедия нравов.
- 3) Образ Чацкого.
- 4) Взаимоотношения Чацкого и Софьи.
- 5) Комедия московского света.
- 6) «Милльон терзаний».
- 7) Софья – Молчалин.
- 8) Драма Софьи.
- 9) Крушение надежд Фамусова.
- 10) Онегин – Печорин – Чацкий.
- 11) Кто Чацкий – победитель, жертва?

2. В. Бєлінський «Сочинения Александра Пушкина. Статья восьмая. «Евгений Онегин».

- 1) Суперечливий характер роману О. Пушкіна «Євгеній Онегін».
- 2) Історизм та народність роману О. Пушкіна.
- 3) Жанрова форма «Євгенія Онегіна» і літературна традиція.
- 4) Заслуга О. Пушкіна у створенні реальних характерів, реального історичного часу.
- 5) Онегін – світська людина.
- 6) Особистість Онегіна: егоїст, який страждає? егоїст мимоволі?
- 7) Образ Ленського.

3. В. Бєлінський «Сочинения Александра Пушкина. Статья девятая. «Евгений Онегин» (Окончание).

- 1) Родина Ларіних.
- 2) Цілісність образу Тетяни.
- 3) Фактори розвитку особистості Тетяни.
- 4) Онегін у сприйнятті «сільської дівчини» Тетяни.
- 5) Пробудження свідомості героїні О. Пушкіна.
- 6) Фінальна розмова Тетяни з Онегіним.
- 7) Роман «Євгеній Онегін» – енциклопедія російського життя.

Завдання IV. Вивчити напам'ять:

- В. Жуковський «Невыразимое»;
- О. Пушкін «Памятник», «Пророк», «Письмо Татьяны» або «Письмо Онегина» (фрагмент з «Євгенія Онегіна»);
- М. Лермонтов «Пророк», «И скучно и грустно...»

**Питання до поточного контролю знань з курсу
«ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (XVII – XVIII СТ.)»**

Завдання запропоновані для контрольних робіт на семінарських заняттях з курсу «Історія зарубіжної літератури XVII – XVIII ст.». Представлені завдання можуть використовуватися під час контрольних робіт при складанні іспиту, або заліку студентами заочної форми навчання, магістратури, екстернатури.

Метою контрольних завдань з курсу є закріплення у студентів навичок самостійного аналізу тексту художнього твору і сприяти більш глибокому засвоєнню матеріалу теоретико-літературного курсу. Контрольні завдання передбачають як розкриття головних теоретичних питань з курсу, так і аналіз окремих елементів структури твору, зокрема, поетичного.

Контрольна № 1. «Література XVII ст.»

Варіант I

1. Історичні, філософські та соціальні засади класицизму.
2. Ідейно-художній аналіз творів іспанської барокової поезії (за вибором).

Варіант II

1. Історичні, філософські та соціальні засади бароко.
2. Ідейно-художній аналіз однієї з п'єс Мольєра (за вибором).

Варіант III

1. Головні риси класицизму як художньої системи.
2. Ідейно-художній аналіз драми П. Кальдерона «Життя - це сон».

Варіант IV

1. Естетичний ідеал класицизму.
2. Ідейно-художній аналіз одного з творів іспанської барокової поезії (за вибором).

Контрольна № 2. «Література XVIII ст.»

Варіант I

1. Діяльність французьких «енциклопедистів».
2. Німецька література XVIII ст.: «веймарський класицизм».

Варіант II

1. Література французького Просвітництва: течії, жанри, особливості стилю, імена.
2. Образ Робінзона крізь призму історичних, філософських та соціально-психологічних засад Просвітництва (роман Д. Дефо «Життя й дивовижні пригоди Робінзона Крузо...»).

Варіант III

1. Німецька література XVIII ст.: «буря і натиск».
2. Ідейно-художній аналіз однієї з філософських повістей Вольтера (за вибором).

Варіант IV

1. Художня функція детального, документального побутописання в романі Д. Дефо «Життя й дивовижні пригоди Робінзона Крузо...».
2. Фауст, Мефістофель і діалектика пізнання («Фауст» Й.-В. Гете).

**Тестові завдання з курсу
«ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (XVII – XVIII СТ.)»**

Тестові завдання до поточного контролю

- *Оберіть один правильний варіант відповіді*
  1. У якому обряді бере участь пан Журден («Міщанин-шляхтич» Мольєра)?
    - А посвячення у «мамамуші»;
    - Б посвячення в рицарі;
    - В посвячення у «папапуші»;
    - Г посвячення у зброєносці.
  2. Визначте одну з провідних ідей доби Просвітництва.
    - А ідея всемогутності церкви;
    - Б ідея всемогутності людського розуму, здатного проникнути в таємниці світобудови;
    - В переконаність у слабкості людини, обмеженості її знань;
    - Г заперечення наукового прогресу.
  3. До якого жанру належить твір Й. В. Гете «Фауст»?
    - А ліро-епічна поема;
    - Б вірш;
    - В драматична поема;
    - Г роман.
  4. У кого закохується Фауст у першій частині твору Й.-В. Гете?
    - А у Маргариту;
    - Б у Берту;
    - В у Марту;
    - Г у Єлену.
  5. Чий це слова: «Спинися, мить! Прекрасна ти!»¹ («Фауст» Й.-В. Гете)?
    - А Фауста;
    - Б Мефістофеля;
    - В Єлени;
    - Г Бога.
  6. За що Гретхен посадили до в'язниці («Фауст» Й.-В. Гете)?
    - А за смерть матері й дитини;
    - Б за віру в Бога;
    - В за кохання до Фауста;
    - Г за вбивство Мефістофеля.
  7. Розписку Фауста Мефістофелю було написано...
    - А чорнилами на пергамені;
    - Б кров'ю на мармуровій дощечці;
    - В кров'ю на аркуші паперу;
    - Г сльозою на папері.
  8. Що означає слово «мефістофель»?
    - А «зло»;
    - Б «руйнівник-брехун»;
    - В «божественний»;

---

¹ Тут і далі переклад Миколи Лукаша.

Г «ніхто».

9. Хто з героїв «Фауста» промовляє наступні слова: «Я - заперечення усього! // Бо всяка річ, що постає, // Кінець кінцем нічим стає»?

- А Фауст;
- Б Маргарита;
- В Відьма-перекупка;
- Г Мефістофель.

Ключі до тестів:

1.А; 2.Б; 3.В; 4.А; 5.А; 6.А; 7.В; 8.Б; 9.Г.

**Тестові завдання
для проведення поточного контролю
«Історія зарубіжної літератури першої половини ХІХ ст.»**

Варіант 1

1. Основні принципи естетики романтизму розробили:
  - а) Новаліс
  - б) В. Вордсворт та С. Кольрідж
  - в) брати Шлегели
  - г) Е.Т.А. Гофман
2. Е.Т.А. Гофман в своїх творах часто вдається до:
  - а) стилізації
  - б) іронії та гротеску
  - в) ідеалізації
  - г) психологізації
3. Символом нескореності у поезіях Дж. Байрона є образ:
  - а) моря
  - б) степу
  - в) бурі
  - г) вітру
4. Ранні романтичні твори Е. По написані під впливом:
  - а) Г. Гейне
  - б) Дж. Байрона
  - в) Е.Т.А. Гофмана
  - г) Новаліса
5. Звернення В. Гюго до історичних сюжетів викликане його захопленням творами:
  - а) Дж. Ф. Купера
  - б) Р.Л. Стівенсона
  - в) В. Шекспіра
  - г) В. Скотта
6. Головна тема ліричної збірки Г. Гейне «Книга пісень» це:
  - а) тема долі
  - б) тема кохання
  - в) тема природи
  - г) тема часу
7. Хто з романтиків вважається творцем «живописного» романтизму:
  - а) Дж.Г. Байрон
  - б) Е.А. По
  - в) В. Гюго
  - г) В. Скотт

8. Для якої течії романтичної літератури характерно створення фантасмагоричних та абсурдних картин світу, застосування сатиричної фантастики:
- а) народно-фольклорна
  - б) байронівська
  - в) гофманівська
  - г) утопічна
9. Герої творів Е.Т.А. Гофмана поділяються на:
- а) філістерів і ентузіастів
  - б) позитивних та негативних
  - в) високих та низьких
  - г) оптимістів та песимістів
10. Який жанр активно розвивався у творчості В. Скотта та В. Гюґо:
- а) повість
  - б) історичний роман
  - в) комедія
  - г) новела
11. Індіанську тему розкриває у своїх творах американський романтик:
- а) В. Ірвінг
  - б) Е.А. По
  - в) Г. Лонгфело
  - г) Г. Мелвілл
12. Теорія романтичної іронії належить:
- а) Дж.Г. Байрону
  - б) Г. Гейне
  - в) Е.Т.А. Гофману
  - г) Ф. Шлегелю
13. Як М. Гоголь позначив жанр «Мертвих душ»:
- а) епос
  - б) повість
  - в) роман
  - г) поема
14. Хто з персонажів О. Пушкіна втілює риси «маленької людини»:
- а) Самсон Вирін
  - б) Гробовщик Прохоров
  - в) Ольга Ларіна
  - г) Дубровський
15. Е.Т.А. Гофман розуміє гротеск як поєднання:
- а) жахливого й фантастичного
  - б) реального й фантастичного
  - в) прекрасного й потворного
  - г) потворного та ірреального
16. Коли Цахес з'являвся серед людей:
- а) усі були зачаровані його справжнім талантом
  - б) ніхто не звертав на нього ніякої уваги
  - в) він присвоював собі заслуги інших
  - г) позитивно впливав на життя оточуючих
17. «Сплін» це:
- а) хвороба серця
  - б) зневіра, розчарування, духовна спустошеність героя
  - в) духовне піднесення
  - г) мудрість
18. Який поет-романтик є автором «Кримських сонетів»:

- а) А.Міцкевич
  - б) О. Пушкін
  - в) Г.Гейне
  - г) М. Лермонтов.
19. Хто є представником релігійно-містичної течії романтизму:
- а) Е.Т.А. Гофман
  - б) С.Т. Кольрідж
  - в) Дж.Г. Байрон
  - г) М.Лермонтов
20. Євгеній Онєгін пояснює свою відмову Тетяні тим, що:
- а) кохає іншу
  - б) не створений для блаженства, його душа не здатна оновитися
  - в) занадто старий для неї
  - г) її кохає Ленський
21. О. Пушкін визначив жанр «Євгенія Онєгіна» як:
- а) поему
  - б) епопею
  - в) роман у віршах, «вільний» роман
  - г) драму
22. Вірш «И скучно и грустно, и некому руку подать...» написав:
- а) О. Пушкін
  - б) М. Лермонтов
  - в) В. Гюго
  - г) Дж.Г. Байрон
23. Визначте основну тему роману «Герой нашого часу»:
- а) історія життя Печоріна
  - б) доля покоління після розгрому декабризму
  - в) трагічне кохання
  - г) життя відпочиваючих «на водах»
24. Вальтер Скотт сприймає історію як:
- а) ключ до розуміння сучасності
  - б) приклад для наслідування
  - в) перебіг подій
  - г) шлях до прогресу
25. Кого вибрали королевою кохання і краси на лицарському турнірі у романі В.Скотта:
- а) Ровену
  - б) Серпентіну
  - в) Ревекку
  - г) Есмеральду
26. Напис «Дездічадо» на щиті Айвенго в перекладі з іспанської означав:
- а) «Вирваний з корінням»
  - б) «Позбавлений спадку»
  - в) «Вигнаний з дому»
  - г) «Обраний долею»
27. «Паломництво Чайльд Гарольда» Дж.Байрона за жанровими ознаками:
- а) епічна поема
  - б) лірична поема
  - в) ліро-епічна поема
  - г) драматична поема
28. До яких країн подорожує Чайльд-Гарольд:
- а) Іспанія, Греція, Португалія, Албанія
  - б) Болгарія, Польща, Македонія, Угорщина
  - в) Росія, Білорусія, Україна, Молдова

- в) Швеція, Норвегія, Данія, Фінляндія
29. Е. По є автором новели:
- а) «Останній листок»
  - б) «Шинель»
  - в) «Падіння дому Ашерів»
  - г) «Сонна лощина»
30. Сюжет деяких новел Е.А. По становить:
- а) історичні події
  - б) інтелектуальний процес розслідування таємниці
  - в) побутові явища
  - г) любовні колізії
31. До французьких романтиків належать:
- а) А. де Мюссе, Дж. Байрон, Ж. Санд
  - б) В. Гюго, Е.А. По, Ж. Санд
  - в) А. де Мюссе, В. Гюго, Ж. Санд
  - г) П.Б. Шеллі, Е.А. По, А. де Віньї.
32. Що стало з Фебом де Шатопером після подій, описаних у романі:
- а) помер
  - б) одружився
  - в) поїхав з Франції
  - г) наблизився до короля
33. Квазімодо приговорили до покарання біля ганебного стовпу на Гревській площі за те, що він:
- а) був надто потворним
  - б) намагався викрасти Есмеральду
  - в) поранив Феба де Шатопера
  - г) вбив Жеана Фролло.
34. «Повісті Белкіна» написав:
- а) М. Гоголь
  - б) М. Лермонтов
  - в) О. Пушкін
  - г) І. Белкін
35. «Повісті Белкіна» належать до:
- а) прозового циклу
  - б) драматичного циклу
  - в) поетичного циклу
  - г) публіцистичного циклу
36. Як Акакій Акакійович втратив нову шинель:
- а) він загубив її в департаменті
  - б) її вкрали чиновники під час вечірки на честь Акакія Акакійовича
  - в) її вкрали на вулиці шахраї
  - г) забрала поліція
37. Визначте основну тему повісті «Шинель»:
- а) бідність і приниження
  - б) зображення духовної ницості чиновництва
  - в) трагедія «маленької людини»
  - г) доля «зайвої людини»
38. За яких обставин у губернському місті виникають підозри щодо Чичикова:
- а) через те, що Собакевич звернувся до поліції
  - б) через донос Селіфана
  - в) через необережність самого Чичикова
  - г) через візит до міста Коробочки

39. Головний герой романтизму:
- а) пристосовується до реальної дійсності
  - б) вирізняється з-поміж свого оточення
  - в) знаходить у буденному прекрасне
  - г) прагне бути корисним суспільству
40. Одна з головних рис лірики Е.А. По це:
- а) суггестивність
  - б) білий вірш
  - в) відсутність ритму
  - г) конкретність хронотопу

Варіант 2

1. Маніфестом англійського романтизму вважається:
- а) «Айвенго»
  - в) «Передмова до «Ліричних балад»
  - б) «Поема про Старого Мореплавця»
  - г) «Паломництво Чайльд-Гарольда»
2. Відомий цикл А. Міцкевича має назву:
- а) «Кримські елегії»
  - в) «Кримські сонети»
  - б) «Кримські ідилії»
  - г) «Кримські балади»
3. До французької романтичної поезії не відноситься творчість:
- а) А. де Ламартіна
  - в) В. Гюго
  - б) Жорж Санд
  - г) А. де Віньї
4. Утопічні риси характерні романтичній творчості:
- а) П.Б. Шеллі
  - в) Дж. Байрона
  - б) В. Скотта
  - г) Дж. Кітса
5. Який герой творів М. Гоголя втілює риси «маленької людини»:
- а) Хлестаков
  - в) Вакула
  - б) Чичиков
  - г) Башмачкін
6. Одна з характерних рис «байронічної поеми» це:
- а) верлібр
  - в) стилізація під фольклор
  - б) фрагментарність оповіді
  - г) типізація образів
7. Романтичне двійництво властиво творчості:
- а) В. Гюго
  - в) Е.А. По
  - б) М. Лермонтова
  - г) Дж.Г. Байрона
8. Який провідний конфлікт романтичної літератури:
- а) обов'язок – почуття
  - в) природа – цивілізація
  - б) розум – пристрасті
  - г) ідеал – дійсність
9. «Світова скорбота» – ознака саме цієї течії романтизму:
- а) гофманівська
  - в) народно-фольклорна
  - б) байронівська
  - г) утопічна
10. Хто з письменників вважається творцем детективного жанру:
- а) В. Скотт
  - в) Е.А. По
  - б) А. Конан-Дойль
  - г) В. Ірвінг
11. Найбільш яскраво романтизм О. Пушкіна проявився в:
- а) «Південних поемах»
  - в) «Євгенії Онєгіні»
  - б) «Маленьких трагедіях»
  - г) «Повістях Белкіна»
12. Скільки частин, крім «Передмови до «Журналу Печоріна», у романі М. Лермонтова «Герой нашого часу»:
- а) 7
  - б) 4
  - в) 6
  - г) 5
13. До шотландського циклу романів В. Скотта не відносяться:
- а) «Пуритани»
  - в) «Веверлі»
  - б) «Айвенго»
  - г) «Роб Рой»

14. В. Гюго розуміє гротеск як поєднання:
  - а) жахливого й фантастичного
  - в) прекрасного й потворного
  - б) реального й фантастичного
  - г) потворного та ірреального
15. Який поет не є представником Озерної школи:
  - а) В. Блейк
  - в) В. Вордсворт
  - б) Р. Сауті
  - г) С.Т. Кольрідж
16. До якого циклу творів належить повість М. Гоголя «Шинель»:
  - а) «Вечори на хуторі біля Диканьки»
  - в) петербурзькі повісті
  - б) «Миргород»
  - г) московські повісті
17. Який твір не належить перу М. Лермонтова:
  - а) «Дума»
  - в) «Смерть поета»
  - б) «Мцирі»
  - г) «Бахчисарайський фонтан»
18. Архіваріус Ліндгорст з твору Е.Т.А. Гофмана «Золотий горнець» в чарівному світі:
  - а) малюк Цахес
  - в) дух вогню
  - б) чаклун Саламандер
  - г) демонічна істота
19. Світову славу Вальтеру Скотту принесли:
  - а) соціально-побутові романи
  - в) історичні романи
  - б) психологічні романи
  - г) любовні романи
20. Роман «Айвенго» В. Скотта написаний на основі подій:
  - а) історії Англії
  - в) історії Франції
  - б) історії Голландії
  - г) історії Німеччини
21. Яку тенденцію у російській прозі репрезентує роман М. Лермонтова «Герой нашого часу»:
  - а) філософсько-психологічну
  - в) історичну
  - б) гротескно-сатиричну
  - г) соціально-політичну
22. Фаталістом є людина, яка вірить:
  - а) у майбутнє
  - в) що її доля визначена наперед
  - б) у людей
  - г) у силу людського розуму
23. Роман О. Пушкіна «Євгеній Онегін» – перший російський:
  - а) романтичний роман
  - в) натуралістичний роман
  - б) реалістичний роман
  - г) готичний роман
24. Роман О. Пушкіна «Євгеній Онегін» написаний:
  - а) спенсеровою строфою
  - в) онегінською строфою
  - б) байронівською строфою
  - г) шекспірівською строфою
25. Визначте жанр роману «Собор Паризької Богоматері»:
  - а) соціально-філософський роман
  - в) реалістичний роман
  - б) історичний роман
  - г) психологічний роман
26. Що стає з Гренгуаром, коли він потрапляє до Двору Чудес:
  - а) він одружився
  - в) його вшанували як поета
  - б) його вбили
  - г) його пограбували
27. Хто є автором новели «Овальний портрет»:
  - а) Е.А. По
  - в) В. Ірвінг
  - б) Е.Т.А. Гофман
  - г) В. Гюго
28. Автор віршів «Улялюм», «Анабель Лі», «Крук» це:
  - а) Г. Лонгфелло
  - в) В. Блейк
  - б) Г. Гейне
  - г) Е.А. По
29. Паралеллю до образу тигра поезії В. Блейка є образ:
  - а) лева
  - в) кішки
  - б) вовка
  - г) ягня
30. Суть романтизму:
  - а) типовий герой у типових обставинах
  - в) вигаданий герой у вигаданих обставинах

- б) незвичайний герой у незвичайних обставинах г) легендарний герой в історичних обставинах
31. Романтизм як новий літературно-художній напрям виник і розвивався:
 а) на межі XVIII – XIX ст. в) у середині XIX ст.
 б) на межі XIX – XX ст. г) у середині XVIII ст.
32. До представників американського романтизму належить:
 а) В. Блейк, А. де Вінні, С.Т. Кольрідж в) Е.А. По, В. Ірвінг, Г. Лонгфелло
 б) Г. Гейне, Р. Сауті, В. Вордсворт г) В. Гюго, Ж. Санд, Ж. Беранже
33. Автором передмови до «Ліричних балад» є:
 а) В. Вордсворт в) Р. Сауті
 б) С.Т. Кольрідж г) В. Скотт
34. Поему «Кавказький полонений» написав:
 а) А. де Вінні в) Дж.Г. Байрон
 б) А. Міцкевич г) О. Пушкін
35. Чацький та Фамусов мають схожі погляди щодо:
 а) французького впливу на росіян в) сучасної науки
 б) нових часів г) російської історії
36. Який персонаж комедії «Лихо від розуму» захищає старі засади московського суспільства:
 а) Молчалін в) Чацький
 б) Фамусов г) Скалозуб
37. Як визначив М. Гоголь жанр «Мертвих душ»:
 а) роман-епопея в) поема
 б) сатирична повість г) соціально-філософський роман
38. Авторство маніфесту французького романтизму належить:
 а) А. де Вінні в) В. Гюго
 б) Ж. де Сталь г) Р. Шатобріану
39. Композиційним стрижнем роману В.Гюго «Собор Паризької Богоматері» є:
 а) Палац Правосуддя в) Двір Чудес
 б) Собор Паризької Богоматері г) Гревський майдан
40. Що означає слово «паломництво»:
 а) самотня подорож в) морська подорож
 б) подорож до святих місць г) подорож до східних країн

Ключі до тестів

Варіант 1

1в; 2б; 3а; 4в; 5г; 6б; 7в; 8в; 9а; 10б; 11в; 12г; 13г; 14а; 15б; 16в; 17 б; 18а; 19б; 20б; 21в; 22б; 23б; 24а; 25а; 26б; 27в; 28а; 29в; 30б; 31в; 32б; 33б; 34в; 35а; 36в; 37в; 38г; 39б; 40а.

Варіант 2

1в; 2в; 3б; 4а; 5г; 6б; 7в; 8г; 9б; 10в; 11а; 12г; 13б; 14в; 15а; 16в; 17г; 18б; 19в; 20а; 21а; 22в; 23б; 24в; 25б; 26а; 27а; 28г; 29г; 30б; 31а; 32в; 33а; 34г; 35а; 36б; 37 в; 38в; 39б; 40б.

**Письмові завдання
для проведення поточного контролю
з навчальної дисципліни
«Історія зарубіжної літератури першої половини ХІХ ст.»**

Варіант 1

I.

1. Особливість композиції роману М. Лермонтова «Герой нашого часу» це – ... .
2. Романтичне двійництво властиво творчості ... .
3. Представниками французького романтизму є ... .
4. Символом нескореності та вічного руху в поемі Дж. Г. Байрона «Паломництво Чайльда-Гарольда» є образ ... .
5. Найбільш уживаний художній засіб Е.Т.А. Гофмана це – ... .
6. Відомий поетичний цикл А. Міцкевича має назву ... .
7. Звернення В. Гюго до історичних сюжетів викликано його захопленням творчістю ... .
8. Г.В. Лонгфелло і Дж. Ф. Купер розкривають у своїх творах життя, звичаї та фольклор ... (народ).
9. Жанр роману О. Пушкіна «Євгеній Онегін» це – ... .
10. Тяжіння до біблійної символіки, сприйняття образу Сатани як першого богоборця було властиво ... романтизму (країна).

II. Схарактеризуйте своєрідність американського романтизму.

III. Схарактеризуйте народно-фольклорну течію романтизму.

IV.

1. Хто такий архіваріус Ліндгорст? Що про нього відомо?
2. За яких обставин загинула Гудула?
3. Що стало з Фебом де Шатопером після подій, описаних у романі?
4. Що відомо про Розу Альгамбри?
5. Чому Ленський викликає Онегіна на дуель?
6. Яке відношення Фамусов має до Соф'ї?
7. За яких обставин у губерньському місті виникають підозри щодо Чичикова?

Варіант 2

I.

1. Назвіть частини роману М. Лермонтова «Герой нашого часу».
2. Маніфестом французького романтизму є твір В. Гюго ... .
3. Жанр історичного роману розвивався у творчості ... .
4. Звернення до філософії трансценденталізму властиво для ... романтизму.
5. Основні принципи естетики романтизму розробили ... .
6. Романтизм О. Пушкіна найяскравіше проявився у ... (твори).
7. Живописний романтизм з'являється в творчості ... .
8. Творцем детективного жанру вважається ... .
9. Жанр роману М. Гоголя «Мертві душі» це – ... .
10. Представниками молодшого покоління англійського романтизму є ... .

II. Схарактеризуйте своєрідність російського романтизму.

III. Схарактеризуйте історичну (вальтерскоттівську) течію романтизму.

IV.

1. Хто такий Проспер Альпанус? Що про нього відомо?
2. Хто і за яких обставин врятував Ревекку?
3. За яких обставин загинув Жеан Фролло?
4. Як звіздар обманув мавританського царя?
5. Як і від чого Печорін рятує княжну Мері?
6. Хто такий Скалозуб? Що про нього відомо?

7. Хто такі Петрушка і Селіфан? Яке відношення вони мають до Чичикова?

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Методичні рекомендації та вимоги до заліку

Для отримання заліку студент повинен знати зміст творів, які наведені у списку для обов'язкового читання; знати напам'ять поезії, що запропоновані для вивчення; а також основні факти з біографії, періоди творчості та філософсько-естетичні погляди письменника або поета. Студент має проявити вміння аргументовано та логічно послідовно розкрити смисл сформульованих у заліковій роботі питань; володіння навичками аналізу художнього тексту, знання та розуміння основних літературознавчих термінів та категорій.

Тестові завдання до підсумкового контролю

• **Оберіть один правильний варіант відповіді**

1. З яким літературним напрямом була пов'язана творчість Мольєра?
  - А з романтизмом;
  - Б з модернізмом;
  - В з класицизмом;
  - Г з бароко.
2. Визначте головну рису Журдена («Міщанин-шляхтич» Мольєра).
  - А бажання зробити успішну дипломатичну кар'єру;
  - Б прагнення стати власником торгового дому;
  - В бажання зрівнятися з дворянами;
  - Г воління стати придворним королівським поетом.
3. Просвітницький рух розвивався в...
  - А XVIII ст.;
  - Б XVII ст.;
  - В V ст.;
  - Г XX ст.;
4. Найвищої вершини просвітницький рух сягнув у...
  - А Іспанії;
  - Б Новій Зеландії;
  - В Франції;
  - Г Росії.
5. Назвіть проблему, яка порушена Гете у «Фаусті».
  - А роздуми над таємницями світу;
  - Б проблеми виховання;
  - В проблеми спілкування;
  - Г проблеми матеріального збагачення.
6. Темою «Фауста» Й.-В. Гете є...
  - А історія життєвих шукань;
  - Б кар'єра Фауста;
  - В кохання Фауста і Маргарити;
  - Г життя сім'ї Фауста.
7. Назвіть головну рису Фауста.

- А прагнення самостійно здобувати істину;
  - Б довірливе схиляння перед авторитетами;
  - В прагнення слави;
  - Г прагнення достатку.
8. Мефістофель у «Фаусті» Й.-В. Гете уособлює...
- А безмежне прагнення до збагачення;
  - Б критичний сумнів і дух заперечення;
  - В піднесене кохання;
  - Г ворожість до всього нового.
9. Чиї це слова: «Я - тої сили часть, // Що робить лиш добро, бажаючи лиш злого» («Фауст» Й.-В. Гете)?
- А Бога;
  - Б Мефістофеля;
  - В Єлени;
  - Г Фауста.

Ключі до тестів:

1.В; 2.В; 3.А; 4.В; 5.А; 6.А; 7.А; 8.Б; 9.Б.

**Перелік питань до заліку з курсу
«ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (XVII – XVIII СТ.)»**

1. Історико-соціальні, світоглядно-філософські та естетичні засади класицизму.
2. Образ Робінзона крізь призму історико-соціальних, філософських, психологічних та естетичних засад Просвітництва (роман Д. Дефо „Життя й дивовижні пригоди Робінзона Крузо...”).
3. Історико-соціальні, філософські, естетичні засади розвитку барокової літератури.
4. Художня функція детального, документального побутописання в романі Д. Дефо „Життя й дивовижні пригоди Робінзона Крузо...”
5. “Фауст” Й. В. Гете: історія створення, проблемно-тематичний зміст, особливості сюжету й композиції.
6. “Фауст” Й. В. Гете: система образів твору. Роль Мефістофеля в пошуках Фаустом сенсу буття.
7. Художня реалізація світоглядно-філософських та художньо-естетичних принципів бароко у творчості П. Кальдерона.
8. “Фауст” Й. В. Гете: особливості художнього конфлікту, історико-філософських зміст, функціонування античних та середньовічних ремінісценцій у творі.
9. Філософська проза Вольтера: жанрова своєрідність, проблематика, особливості стилю. Ідейно-художній аналіз однієї з повістей Вольтера (за вибором).
10. Творчість Мольєра: жанрова своєрідність творів, проблемно-тематичний спектр, стильова специфіка. Ідейно-художній аналіз однієї з комедій драматурга (за вибором).
11. “Фауст” Й. В. Гете: образ Фауста. Фауст і трагедія Маргарити.
12. Драма П. Кальдерона “Життя - це сон” як утілення філософсько-світоглядних та мистецьких засад бароко. Сюжет, характери, алегорія та філософська абстракція в творі.
13. Основні риси ідеології європейського Просвітництва. Магістральні тенденції розвитку європейської літератури доби.

14. Жанровий склад та стильові тенденції французької літератури епохи Просвітництва.
15. Основні напрями й тенденції літературно-мистецького розвитку Європи XVII ст.
16. «Фауст» Й. В. Гете як вираження ідейно-естетичних засад доби Просвітництва.
17. Комедія Мольєра «Міщанин-шляхтич»: проблемно-тематична своєрідність, образ дійових осіб, засоби творення комічного. Твір Мольєра і канони класицизму.
18. Література іспанського бароко як вираження ключових умонастроїв доби. Культуризм і концептизм - провідні тенденції розвитку іспанської барокової літератури.
19. Трактат «Поетичне мистецтво» Н. Буало: структура твору, зміст його частин як вираження ключових положень естетики й творчої практики класицизму.
20. Німецька література XVIII ст.: «буря і натиск», «веймарський класицизм».
21. Драма П. Кальдерона «Життя - це сон»: аналіз художньої своєрідності твору в контексті естетики й творчої практики бароко.
22. Поезія іспанського бароко: філософсько-світоглядне підґрунтя виникнення й розвитку, жанрово-тематичний спектр, творчі відкриття барокових поетів XVII ст.
23. Література французького Просвітництва: періодизація, стильові особливості, течії, жанри, імена. Діяльність французьких енциклопедистів.
24. Романи Д. Дефо: ідейно-тематичний зміст, особливості структурно-композиційної організації, принципи створення образів персонажів, своєрідність стилю.

Читання напам'ять:

- монолог Сехисмундо з драми П. Кальдерона «Життя - це сон».
- одна з поезій Луїса де Гонгори.
- уривок з «Фауста» Й.-В. Гете (за вибором).

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (ЗАЛІК)

1. Соціокультурна ситуація в Європі та США XIX ст. Перегляд світоглядних позицій (картина світу, концепція особистості). Поняття «романтизм».
2. Специфіка естетики й поезики романтизму, жанрова характеристика романтичної літератури. Типи романтичного героя.
3. Романтизм як літературно-художній напрям. Стильові течії романтичної літератури, представники національних романтичних систем.
4. Німецький романтизм: періодизація, етапи розвитку, школи, представники.
5. Творчість Е.Т.А. Гофмана: проблематики, риси романтичної поезики (на прикладі однієї з новел).
6. Двосвіття та гротеск у творчості Е.Т.А. Гофмана (на прикладі однієї з новел).
7. Еволюція романтизму у творчості Г. Гейне. Ліричний цикл «Книга пісень»: розвиток теми кохання, специфіка ліричного героя.
8. Специфічний характер англійського романтизму, періодизація, представники.
9. Особистість та творчість Дж.Г. Байрона, явище «байронізму».
10. Жанрове та композиційне новаторство поеми Дж.Г. Байрона «Паломництво Чайльд-Гарольда»: двоплановість, співвідношення лірики й епіки.
11. Ідейний та тематичний зміст поеми Дж.Г. Байрона «Паломництво Чайльд-Гарольда». Образ природи у поемі, його функції.
12. «Байронічний герой» у поемі Дж.Г. Байрона «Паломництво Чайльд-Гарольда», його особливості.
13. Концепція історії В. Скотта, її реалізація у романі «Айвенго».
14. Специфіка образної системи історичних романів В. Скотта (на прикладі роману «Айвенго»). Засоби створення історичного колориту.
15. Новаторство В. Скотта як творця жанру історичного роману.

16. Специфіка французького романтизму: соціокультурні особливості, етапи розвитку, представники.

17. Передмова до драми «Кромвель» як викладення літературно-естетичних поглядів В. Гюго.

18. Романтична концепція історії В. Гюго, її реалізація у романі «Собор Паризької Богоматері». Соціальна проблематика роману.

19. Роман В. Гюго «Собор Паризької Богоматері»: композиція та хронотопічні особливості, художня своєрідність.

20. Специфіка образної системи роману В. Гюго «Собор Паризької Богоматері», символічний зміст образів. Своєрідність живописного романтизму письменника.

21. Своєрідність романтизму у США: соціокультурна ситуація, етапи розвитку, теми, жанри, представники.

22. Реалізація поетологічних концепцій Е.А. По у його художній творчості. Аналіз одного з віршів на вибір («Ворон», «Улялюм», «Аннабель Лі», «Місто серед моря»).

23. Теми, мотиви та художня специфіка поезії Е.А. По. Аналіз одного з віршів на вибір («Ворон», «Улялюм», «Аннабель Лі», «Місто серед моря»).

24. Новелістика Е.А. По: тематика, проблематика, жанрова своєрідність, художні прийоми.

25. Тематика, проблематика та художня своєрідність «страшної новели» Е. По «Падіння дому Ашерів»

26. Риси романтичної поетики у новелістиці Е.А. По. Аналіз однієї з новел на вибір («Падіння дому Ашерів», «Вільям Вільсон», «Овальний портрет»).

27. Російський романтизм: передумови, етапи розвитку, літературні течії та їх представники.

28. Поєднання елементів різних художніх напрямів у комедії О. Грибоедова «Лихо від розуму». Новаторський характер твору.

29. Поетична творчість О. Пушкіна: основні етапи, теми та мотиви, специфіка ідіостилю.

30. Роман у віршах О. Пушкіна «Євгеній Онєгін»: творча історія, жанрово-композиційна своєрідність, специфіка відображення дійсності.

31. Образна система роману у віршах О. Пушкіна «Євгеній Онєгін». Онєгін як «зайва людина». Роль автора в романі.

32. Поетична творчість М. Лермонтова: теми та мотиви, специфіка ідіостилю.

33. Жанрова своєрідність роману М. Лермонтова «Герой нашого часу». Філософська та соціальна проблематика.

34. Жанрово-композиційні та нарративні особливості роману М. Лермонтова «Герой нашого часу».

35. Печорін в системі образів роману М. Лермонтова «Герой нашого часу». Художні прийоми розкриття образу головного героя.

36. Творчість М. Гоголя, її жанровий склад, проблематика, специфіка ідіостилю.

37. Специфіка народно-фольклорного романтизму М. Гоголя у циклі «Вечори на хуторі біля Диканьки». Аналіз повісті «Ніч перед Різдвом».

38. Повість М. Гоголя «Як посварився Іван Іванович з Іваном Ничипоровичем»: проблематика, засоби створення образів, особливості гоголівської поетики.

39. Образ «маленької людини» у повісті М. Гоголя «Шинель».

40. «Мертві душі» М. Гоголя: жанрова своєрідність, композиційна побудова, специфіка образної системи, засоби комічного. Чичиков як «новий герой».

- Г. Гейне «Не знаю, що стало зо мною...» («Не знаю, о чем я тоскую...»);

- В. Блейк «Лондон»;

- Дж. Байрон «Мій дух як ніч...» («Душа моя мрачна...»);

- А. де Ламартіна «Озеро»;

- А. де Вінї «Смерть вовка» – заключні рядки.
- В. Жуковський «Невыразимое»;
- О. Пушкін «Памятник»,
«Пророк»,
«Письмо Татьяны» (фрагмент з «Євгенія Онгіна»);
- М. Лермонтов «Пророк»;
- «И скучно и грустно...»

Перелік підручників, навчально-наочних посібників, монографій з курсу

▪ **Основна література**

1. Андреев Л., Козлова Н., Косиков Г. История французской литературы. - М., 1987.
2. Артамонов С. История зарубежной литературы XVII - XVIII вв. - М., 1988.
3. Век Просвещения: Исторический словарь. - М., 2003.
4. Жирмунская Н. От барокко к романтизму: Статьи о французской и немецкой литературе. - СПб., 2001.
5. История зарубежной литературы XVII века. - М., 1999.
6. Кирилюк З. Зарубіжна література. Античність. Середньовіччя. Відродження. Бароко. Класицизм. - Тернопіль, 2002.
7. Литературные манифесты западноевропейских классицистов. - М., 1980.
8. Неустроев В. Немецкая литература эпохи Просвещения. - М., 1998.
9. Ніколенко О. Бароко. Класицизм. Просвітництво: Література XVII - XVIII ст. - Харків, 2003.
10. Плавский З. Испанская литература XVII - середины XIX века. - М., 1978.

▪ **Додаткова література**

1. Аникст А. Творческий путь Гёте. - М., 1986.
2. Белоусов Р. Тайны великих книг: неизвестная жизнь знаменитых литературных героев. - М., 2004.
3. Борецький М. Класицизм і його різновиди // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. - 1998. - № 12. - С. 46 - 47.
4. Голенищев-Кутузов И. Литература Испании и Италии эпохи барокко // Голенищев-Кутузов И. Романские литературы: Статьи и исследования. - М., 1975.
5. Наливайко Д. Бароко і драма Кальдерона «Життя - це сон» // Тема: Із літератури бароко. Кальдерон. «Життя - це сон». - 2000. - № 1. - С. 5 - 17.
6. Шалагінов Б. Шлях Гете: Життя. Філософія. Творчість. - Харків, 2003.

▪ **INTERNET – ресурси (Основні Web-сторінки в INTERNET)**

1. <http://natapa.org/biblio/programs/history-posobije>
2. <http://www.inolit.ru/17-013-00.html>
3. Михальская Н.П., Аникин Г.В.: История английской литературы // <http://17v-euro-lit.niv.ru/17v-euro-lit/mihalskaya-anikin-angliya/jonathan-swift.htm>
4. <http://17v-euro-lit.niv.ru/17v-euro-lit/articles/bagno-don-zhuan>.
5. <http://17v-euro-lit.niv.ru/17v-euro-lit/lukov-franciya/moler-zhan-batist.htm>
6. <http://svr-lit.niv.ru/svr-lit/articles/balashov-tirso.htm>
7. <http://feb-web.ru/feb/ivl/default.asp?feb/ivl/v14/v14.htm>
<http://feb-web.ru/feb/ivl/v15/v15-1192.htm>

4 КУРС

Змістовий модуль 1

**ЛІТЕРАТУРА ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ: РІЗНОМАНІТНІСТЬ
ПОШУКІВ ТА БАГАТОВЕКТОРНІСТЬ ТЕНДЕНЦІЙ**

Лекційний модуль

Тема 1. Загальна характеристика літературного процесу ХХ століття: стильові течії, індивідуальні художні системи

План

- 1.Періодизація літератури ХХ ст.
2. Особливості розвитку реалізму
- 3.Модернізм та його різновиди
- 4.Постмодернізм, характерні риси та представники

Література

1. Андреев Л.Г., Карельский А.В. и др. Зарубежная литература XX века: Учеб. для вузов / Под ред. Л.Г. Андреева. – М., 2000.
2. Зарубежная литература XX века: Учеб. для вузов / Под ред. Н.П. Михальской –М.: Дрофа, 2003
4. Історія зарубіжної літератури XX століття: Давиденко Г.Й., Стрельчук Г.М. та ін. К, 2007
3. Дудова Л.В., Михальская Н.П., Трыков В.П. Модернизм в зарубежной литературе. — М., 1998 (2000, 2001, 2002) (любое издание).
4. Зарубежная литература XX века: Практикум / Сост. и общ. ред. Н.П. Михальской и Л.В. Дудовой. — М., 1999.
5. Зарубежные писатели: Библиографический сл.: В 2 ч. / Под ред. Н.П. Михальской. — М., 1997 (2003)
6. Зарубіжна література XX століття. Посібник. – К, 1998.
7. Западное литературоведение XX века. Энциклопедия. – М.: Интрада, 2004

Тема 2*. Характеристика авангардистських течій: експресіонізм, дадаїзм, сюрреалізм. Творчість Г. Аполлінера

План

1. Загальна характеристика авангардистських течій. Маніфести нового мистецтва, естетичні принципи.
2. Гійом Аполлінер як предтеча сюрреалізму. Експериментальна поезія Аполлінера: її зв'язок з європейською традицією. Мотиви та образи збірок «Алкоголі», «Каліграми».
3. Дадаїзм як одна із найрадикальніших авангардистських течій 1920-х років. Роль Тристана Тзара в становленні «дада».
4. Генезис сюрреалізму. «Перший маніфест сюрреалізму» А.Бретона. «Магнітні поля» А.Бретона й Ф.Супо як перша спроба «Автоматичного листа».
5. Концепція мистецтва й митця. Риси сюрреалістичної поетики.

Література

- Балашова Т.В. Французька поезія XX століття. - М., 1982
 Антологія французького сюрреалізму: 20-е роки. - М., 1994
 Андреев Л.Г. Сюрреалізм. - М., 1972
 Зарубежная литература XX века: Учеб. для вузов / Под ред. Н.П. Михальской – М.: Дрофа, 2003– С.17-23

Тема 3*. Модерністська проза Ф. Кафки. Метафоричний характер романів «Процес», «Замок». Проблема відчуження у новелі «Перевтілення».

План

1. Естетичні принципи експресіонізму, його представники в європейській літературі.
2. Проза Ф. Кафки в контексті художніх шукань XX століття (абсурдизм, міфотворчість, вплив експресіонізму).
3. Мала проза Ф. Кафки: ідея відчуження особистості, композиція, символіка новели «Перевтілення». Образ Грегора Замзи.
4. Жанрова природа і трансформація притчевих рис у творчості Ф. Кафки («Дерева», «Шуліка», «Ті, що проходять повз», «Міст», «Пасажири залізниці»). Поняття параболі.

Література

1. Андреев Л.Г., Карельский А.В. и др. Зарубежная литература XX века: Учеб. для вузов / Под ред. Л.Г. Андреева. – М., 2000.
2. Днепров В. Метафорический роман Франца Кафки // Днепров В. Идеи времени и формы времени. – Л., 1980.

3. Дудова Л.В., Михальская Н.П., Трыков В.П. Модернизм в зарубежной литературе. – М., 1998 (2000, 2001, 2002) (любое издание). – С.178-207
4. Зарубежная литература XX века / Сост. и общ. ред. Н.П.Михальской. – М.: Дрофа, 2003. – С.162-170.
5. Зарубежные писатели: Библиографический сл.: В 2 ч. / Под ред. Н.П. Михальской.– М., 1997 (2003).
6. Затонський В. Д. Франц Кафка // Всесвіт. – 1993. – № 7.
7. История всемирной литературы. Том 8. – М.: Наука, 1994. – С. 355-360.
8. Карельский А. Лекция о творчестве Кафки // Иностранная литература. – 1995. – № 8. – С. 241-248.
9. Кафка Ф. // Зарубіжна література ХХ століття. – К., 1998. – С.42-47.
10. Набоков В. Франц Кафка // Лекции по зарубежной литературе. – М., 1998. – С.325-367
11. Сучков Б. Франц Кафка // Сучков Б. Л. Собр. соч.: В 3-х т. – М., 1985. – Т. 1

Тема 4*. Тема «втраченої генерації» як відображення подій Першої світової війни. Типологічна схожість романів Е. Хемінгвея і Е.М. Ремарка

План

1. Тема “втраченої генерації” у світовій літературі (Р. Олдінгтон, Е.М. Ремарк, У. Фолкнер, Ф.С. Фіцджеральд, Дж.Дос Пассос, Е. Хемінгвей та ін.). Зміст поняття “втраченої генерації” і погляд на нього з позицій сучасності.
2. “Окопна правда» у романі Ремарка «На Західному фронті без змін». Жанрово-стильова своєрідність її втілення.
3. Ремарківський герой у романі «Три товариші». Особливості поетики твору.
4. Антивоєнна тема в романістиці Е. Хемінгвея («Свято, яке завжди з тобою», «І зійшло сонце», «Прощавай, зброє»). Характерні риси стилю Е. Хемінгвея.
5. Типологічна схожість теми «втраченої генерації» у прозі Еріха Марії Ремарка і Ернеста Хемінгвея.

Література

1. Анастасьев Н. Творчество Эрнеста Хемингуэя. – М., 1981.
2. Грибанов Б. Э. Хемингуэй: герой и время. – М., 1980.
3. Дмитриев А. О юморе и оптимизме во что бы то ни стало // Вопросы литературы. – 1963. – № 6.
4. Затонський Д. Шляхи переоцінок // Всесвіт. – 1960.– № 5.
5. Иванов А. // Ремарк Э.М. На Западном фронте без перемен. Три товарища. – М., 1992.
6. Кашкин И. Э.Хемингуэй. – М., 1966.
7. Лейтес Н.С. Немецкий роман 1918-1945 годов. – Пермь, 1975.
8. Лидский Ю. Я. Творчество Э. Хемингуэя. – К., – 1978.
9. Толмачев В. М. “Потерянное поколение” и творчество Э. Хемингуэя // Зарубежная литература XX века. – М., 1996.
10. Фрадкин И. Ремарк и споры о нем // Вопросы литературы. – 1963. – № 1.

Тема 5*. Проблема співвідношення модернізму і реалізму в літературному творі. Міфопоетика роману М. Булгакова “Майстер і Маргарита”

План

1. Історія створення і проблематика роману М. Булгакова “Майстер і Маргарита”. Функції наскрізних мотивів, поліфонізм роману, особливості хронотопу.
2. Земний світ: філософсько-релігійна і буфонадно-сатирична його моделі. Трансформація християнського міфу і образності.
3. Потойбіччя: міфопоетичні риси інфернальних образів (Воланд та його супутники).
4. “Світ спокою”: образи і символи гармонії в індивідуально-авторському міфі. Символ вічного дому.
5. Сміхова природа твору: фарс, трагічний гротеск, дияволіада, гофманіана.

6. Традиції світової літератури в романі Булгакова “Майстер і Маргарита”.
Алюзивно-ремінісцентний шар твору.

Література

1. Боборькин В. Г. Михаил Булгаков. – М., 1991.
2. Вулис А. З. Роман М. Булгакова “Мастер и Маргарита”. – М., 1991.
3. Лакшин В. Мир Михаила Булгакова // М.А.Булгаков. Собр. соч. в пяти томах. Том I. – М., 1989. – С.5-67.
4. Соколов В. В. Роман М. Булгакова “Мастер и Маргарита”. – М., 1991.
5. Чудакова М. “Последний закатный роман”. Последняя пьеса.(1938-1940) // Чудакова М. Жизнеописание Михаила Булгакова. – М., 1988. – С.613-652.

Тема 6*. Творчість Б. Брехта. “Епічна драма” Б. Брехта як новаторська драма ХХ століття

План

1. Поняття про “нову драму”. Естетичні пошуки та відкриття драматургів-новаторів ХХ століття: Б. Шоу, М. Метерлінка, Ю. О’Ніла, Ф Дюрренматта та ін.

2. Теорія “епічного театру” Б. Брехта. Основні теоретичні роботи (“Про оперу”, “Про експериментальний театр”, “Малий органон для театру”, “Діалектика на театрі”). Новаторська сценографія.

3. Новаторський характер п’єси “Матінка Кураж та її діти”. Літературна основа твору. Центральні персонажі. Риси «епічної драми». Сенс парадоксів.

4. Ідейно-художній аналіз п’єси Б. Брехта “Життя Галілея”. Проблема взаємин вченого та влади. Історико-культурні алюзії у творі.

Література

1. Клюев В.Г. Театрально-эстетические взгляды Брехта. Опыт эстетики Брехта. – М., 1966.
2. Коренева М.М. Страсти по Теннесси Уильямсу // Проблемы литературы США XX века. – М., 1970.
3. Неделин В. Дорога жизни в драматургии // Теннесси Уильямс. Избранное. – М., 1999.
4. Райх Б.Ф. Брехт. Очерк творчества. – М., 1960.
5. Федоров А.А. Бертольд Брехт и современный театр // Федоров А.А. Зарубежная литература XIX–XX веков. Эстетика и художественное творчество. – М., 1989.
6. Хассан И. После 1954 года // Литературная история Соединенных Штатов Америки. – М., 1979.
7. Шумахер Э. Жизнь Брехта. – М., 1988.

Тема 7*. Інтелектуально-філософська проза ХХ ст. Тема «митець та мистецтво» у новелістиці Т.Манна

План

1. Загальна характеристика творчості Т.Манна

2. Тема «художник та мистецтво» як наскрізна у творчості письменника.
Проблематика новели «Тоніо Крегер».

3. Ідейно-естетичний аналіз новели «Смерть в Венеції»: проблематика, лейтмотиви, міфопоетика, символіка образів.

Література

Література

1. Андреев Л.Г., Карельский А.В. и др. Зарубежная литература XX века: Учеб. для вузов / Под ред. Л.Г. Андреева. – М., 2000.

2. Зарубежная литература XX века: Учеб. для вузов / Под ред. Н.П. Михальской – М.: Дрофа, 2003

3. 4. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: Давиденко Г.Й., Стрельчук Г.М. та ін. К, 2007

4. Дудова Л.В., Михальская Н.П., Трыков В.П. Модернизм в зарубежной литературе. — М., 1998 (2000, 2001, 2002) (любое издание).
5. Зарубежная литература XX века: Практикум / Сост. и общ. ред. Н.П. Михальской и Л.В. Дудовой. — М., 1999.
6. Зарубежные писатели: Библиографический сл.: В 2 ч. / Под ред. Н.П. Михальской. — М., 1997 (2003)

Тема 8*. Реалістична проза в американській літературі. Творчість Джона Стейнбека. Ідейно-естетичний аналіз повістей «Про мишей та людей», «Перлина»

План

1. Особливості притчі у повісті Дж. Стейнбека «Перлина».
2. Проблематика повісті. Сенс антитези «багатство – бідність» у творі.
3. Розвиток характерів головних персонажів – Кіно та Хуани.
4. Міфопоетичні образи, алегорія, символіка у творі. Стилзація.

Література

1. Иванько С. Биография Джона Стейнбека (1902–1968).
2. Зарубіжні письменники. Словник-довідник. У 2 т. За ред. М.Михальської та М.Щавурського. – Тернопіль, 2005.
3. Батурич С.С. Джон Стейнбек и традиции американской литературы.-М., 1984.
4. Зверев А.М. Американский роман 20-х–30-х годов.–М., 1982.
5. Костюк Г. Словотворець із Східньої вежі – Джон Стейнбек// Сучасність.– 1969.- №5.
6. Мулярчик А. Творческий путь Джона Стейнбека // Стейнбек Дж. Квартал Тортилья-Флэт. Гроздь гнева. Жемчужина. Худож. лит.: – М., 1977. Серия Всемирная литература. С.5-20.
7. Мулярчик А. Спор идет о человеке: О литературе США второй половины XX века.- М., 1985.
8. Джон Стейнбек. Собр. соч.в 6 т. – М., 1989.

Плани до лекційних занять

для заочного відділення

Тема 1. Загальна характеристика літературного процесу XX століття: стильові течії, індивідуальні художні системи

План

- 1.Періодизація літератури XX ст.
2. Особливості розвитку реалізму
- 3.Модернізм та його різновиди
- 4.Постмодернізм, характерні риси та представники

Література

7. Андреев Л.Г., Карельский А.В. и др. Зарубежная литература XX века: Учеб. для вузов / Под ред. Л.Г. Андреева. – М., 2000.
8. Зарубежная литература XX века: Учеб. для вузов / Под ред. Н.П. Михальской –М.: Дрофа, 2003
4. Історія зарубіжної літератури XX століття: Давиденко Г.Й., Стрельчук Г.М. та ін. К, 2007
9. Дудова Л.В., Михальская Н.П., Трыков В.П. Модернизм в зарубежной литературе. — М., 1998 (2000, 2001, 2002) (любое издание).
10. Зарубежная литература XX века: Практикум / Сост. и общ. ред. Н.П. Михальской и Л.В. Дудовой. — М., 1999.

11. Зарубежные писатели: Библиографический сл.: В 2 ч. / Под ред. Н.П. Михальской. — М., 1997 (2003)
12. Зарубіжна література ХХ століття. Посібник. – К, 1998.
7. Западное литературоведение ХХ века. Энциклопедия. – М.: Интрада, 2004

Тема 2. Характеристика авангардистських течій: експресіонізм, дадаїзм, сюрреалізм. Творчість Г. Аполлінера

План

1. Загальна характеристика авангардистських течій. Маніфести нового мистецтва, естетичні принципи.
2. Гійом Аполлінер як предтеча сюрреалізму. Експериментальна поезія Аполлінера: її зв'язок з європейською традицією. Мотиви та образи збірок «Алкоголі», «Каліграми».
3. Дадаїзм як одна із найрадикальніших авангардистських течій 1920-х років. Роль Тристана Тзара в становленні «дада».
4. Генезис сюрреалізму. «Перший маніфест сюрреалізму» А.Бретона. «Магнітні поля» А.Бретона й Ф.Супо як перша спроба «Автоматичного листа».
5. Концепція мистецтва й митця. Риси сюрреалістичної поетики.

Література

- Балашова Т.В. Французька поезія ХХ століття. - М., 1982
Антологія французького сюрреалізму: 20-е роки. - М., 1994
Андрєєв Л.Г. Сюрреалізм. - М., 1972
Зарубежная литература ХХ века: Учеб. для вузов / Под ред. Н.П. Михальской –М.: Дрофа, 2003– С.17-23

Тема 3. Модерністська проза Ф. Кафки. Метафоричний характер романів «Процес», «Замок». Проблема відчуження у новелі «Перевтілення»

План

5. Естетичні принципи експресіонізму, його представники в європейській літературі.
6. Проза Ф. Кафки в контексті художніх шукань ХХ століття (абсурдизм, міфотворчість, вплив експресіонізму).
7. Мала проза Ф. Кафки: ідея відчуження особистості, композиція, символіка новели «Перевтілення». Образ Грегора Замзи.
8. Жанрова природа і трансформація притчевих рис у творчості Ф. Кафки («Дерева», «Шуліка», «Ті, що проходять повз», «Міст», «Пасажири залізниці»). Поняття параболи.

Література

12. Андрєєв Л.Г., Карельский А.В. и др. Зарубежная литература ХХ века: Учеб. для вузов / Под ред. Л.Г. Андреева. – М., 2000.
13. Днепров В. Метафорический роман Франца Кафки // Днепров В. Идеи времени и формы времени. – Л., 1980.
14. Дудова Л.В., Михальская Н.П., Трыков В.П. Модернизм в зарубежной литературе. – М., 1998 (2000, 2001, 2002) (любое издание). – С.178-207

15. Зарубежная литература XX века / Сост. и общ. ред. Н.П.Михальской. – М.: Дрофа, 2003. – С.162-170.
16. Зарубежные писатели: Библиографический сл.: В 2 ч. / Под ред. Н.П. Михальской.– М., 1997 (2003).
17. Затонський В. Д. Франц Кафка // Всесвіт. – 1993. – № 7.
18. История всемирной литературы. Том 8. – М.: Наука, 1994. – С. 355-360.
19. Карельский А. Лекция о творчестве Кафки // Иностранная литература. – 1995. – № 8. – С. 241-248.
20. Кафка Ф. // Зарубіжна література ХХ століття. – К., 1998. – С.42-47.
21. Набоков В. Франц Кафка // Лекции по зарубежной литературе. – М., 1998. – С.325-367
22. Сучков Б. Франц Кафка // Сучков Б. Л. Собр. соч.: В 3-х т. – М., 1985. – Т. 1

Методичні рекомендації до проведення семінарських занять

Тематика та послідовність проведення семінарських занять передбачена робочою програмою з курсу. Зміст та структура, література для самостійного опрацювання студентів, рекомендації щодо виконання окремих завдань, підготовки наукових повідомлень, рефератів з конкретної теми семінарського заняття містяться у навчально-методичному комплексі з предмету, затвердженому на засіданні загально університетської кафедри світової літератури та культури ім. О. Мішкова.

Підготовка до семінарського заняття має відбуватися у відповідності до правил наукової організації праці та з урахуванням норм гігієни розумової діяльності студента, старшого підлітка.

Основні етапи самостійної підготовки студентів 4 курсу до семінарських занять даного предмету:

1. Ознайомитися з планом семінарського заняття, літературою та завданнями.
2. Опрацювати запропоновані наукові джерела до теми.
3. Уточнити за літературознавчим словником термінологічний апарат з наукових питань, що виносяться на семінар.
4. Зробити нотатки (тези, план, особисті коментарі, наукові, спостереження, дискусійні аспекти, власні висновки) у зошиті з підготовки до семінарського заняття.
5. Прочитати повний текст художнього твору, що виносяться на семінарське заняття для аналізу.
6. Виписати (або зробити закладки) цитати з художнього тексту, які б аргументували відповідь.
7. Прочитати конспект лекції, допрацювати лекційний матеріал (з теми семінарського заняття) у відповідності до рекомендацій лектора.
8. Вести читацький щоденник, занотовуючи основні факти, імена, назви з схему сюжетних ліній твору.
9. Під час семінару занотовувати вагомі висновки, факти, джерела, що поглиблюють підготовку з теми.
10. Вміти підготувати стисле наукове повідомлення (реферат) з проблеми семінару, що викликала особистий інтерес.

11. Вміти узагальнити матеріал у формі відео презентації (індивідуальне завдання).
12. Удосконалювати навички аналізу тексту та формування особистісної позиції щодо проблем художнього твору.

Семінарський модуль

*позначено семінари для заочного відділення

Заняття 1. Авангардизм у літературі першої половини ХХ століття: концепції, стильові течії, персоналії

План

1. Загальна характеристика авангардистських течій. Маніфести нового мистецтва, естетичні принципи.
2. Гійом Аполлінер як предтеча сюрреалізму. Експериментальна поезія Аполлінера: її зв'язок з європейською традицією. Мотиви та образи збірок «Алкоголі», «Каліграми».
3. Дадаїзм як одна із найрадикальніших авангардистських течій 1920-х років. Роль Тристана Тзара в становленні «дада».
4. Генезис сюрреалізму. «Перший маніфест сюрреалізму» А. Бретона. «Магнітні поля» А. Бретона й Ф. Супо як перша спроба «Автоматичного листа».
5. Концепція мистецтва й митця. Риси сюрреалістичної поетики.

Література

- Балашова Т. В. Французька поезія ХХ століття. - М., 1982
Антологія французького сюрреалізму: 20-е роки. - М., 1994
Андрєєв Л. Г. Сюрреалізм. - М., 1972
Зарубежная литература ХХ века: Учеб. для вузов / Под ред. Н. П. Михальской – М.: Дрофа, 2003– С.17-23

Заняття 2.* Модерністська проза Ф. Кафки. Новелла «Перевтілення»

План

1. Естетичні принципи експресіонізму, його представники в європейській літературі.
2. Проза Ф. Кафки в контексті художніх шукань ХХ століття (абсурдизм, міфотворчість, вплив експресіонізму).
3. Мала проза Ф. Кафки: ідея відчуження особистості, композиція, символіка новели «Перевтілення». Образ Грегора Замзи.
4. Жанрова природа і трансформація притчевих рис у творчості Ф. Кафки («Дерева», «Шуліка», «Ті, що проходять повз», «Міст», «Пасажири залізниці»). Поняття параболи.

Література

1. Андрєєв Л. Г., Карельский А. В. и др. Зарубежная литература ХХ века: Учеб. для вузов / Под ред. Л. Г. Андреева. – М., 2000.
2. Днепров В. Метафорический роман Франца Кафки // Днепров В. Идеи времени и формы времени. – Л., 1980.
3. Дудова Л. В., Михальская Н. П., Трыков В. П. Модернизм в зарубежной литературе. – М., 1998 (2000, 2001, 2002) (любое издание). – С.178-207

4. Зарубежная литература XX века / Сост. и общ. ред. Н.П.Михальской. – М.: Дрофа, 2003. – С.162-170.
5. Зарубежные писатели: Библиографический сл.: В 2 ч. / Под ред. Н.П. Михальской.– М., 1997 (2003).
6. Затонський В. Д. Франц Кафка // Всесвіт. – 1993. – № 7.
7. История всемирной литературы. Том 8. – М.: Наука, 1994. – С. 355-360.
8. Карельский А. Лекция о творчестве Кафки // Иностранная литература. – 1995. – № 8. – С. 241-248.
9. Кафка Ф. // Зарубіжна література ХХ століття. – К., 1998. – С.42-47.
10. Набоков В. Франц Кафка // Лекции по зарубежной литературе. – М., 1998. – С.325-367
11. Сучков Б. Франц Кафка // Сучков Б. Л. Собр. соч.: В 3-х т. – М., 1985. – Т. 1

Заняття 3.* Тема “втраченого покоління” в прозі Е.М. Ремарка та Е.М. Хемінгвея

План

1. Тема “втраченої генерації” у світовій літературі (Р. Олдінгтон, Е.М. Ремарк, У. Фолкнер, Ф.С. Фіцджеральд, Дж.Дос Пассос, Е. Хемінгвей та ін.). Зміст поняття “втраченої генерації” і погляд на нього з позицій сучасності.
2. “Окопна правда» у романі Ремарка «На Західному фронті без змін». Жанрово-стильова своєрідність її втілення.
3. Ремарківський герой у романі «Три товариші». Особливості поетики твору.
4. Антивоєнна тема в романістиці Е. Хемінгвея («Свято, яке завжди з тобою», «І зійшло сонце», «Прощавай, зброе»). Характерні риси стилю Е. Хемінгвея.
5. Типологічна схожість теми «втраченої генерації” у прозі Еріха Марії Ремарка і Ернеста Хемінгвея.

Література

1. Анастасьев Н. Творчество Эрнеста Хемингуэя. – М., 1981.
2. Грибанов Б. Э. Хемингуэй: герой и время. – М., 1980.
3. Дмитриев А. О юморе и оптимизме во что бы то ни стало // Вопросы литературы. – 1963. – № 6.
4. Затонський Д. Шляхи переоцінок // Всесвіт. – 1960.– № 5.
5. Иванов А. // Ремарк Э.М. На Западном фронте без перемен. Три товарища. – М., 1992.
6. Кашкин И. Э.Хемингуэй. – М., 1966.
7. Лейтес Н.С. Немецкий роман 1918-1945 годов. – Пермь, 1975.
8. Лидский Ю. Я. Творчество Э. Хемингуэя. – К., – 1978.
9. Толмачев В. М. “Потерянное поколение” и творчество Э. Хемингуэя // Зарубежная литература XX века. – М., 1996.
10. Фрадкин И. Ремарк и споры о нем // Вопросы литературы. – 1963. – № 1.

Заняття 4. Міфопоетика роману М. Булгакова «Майстер і Маргарита»

План

1. Історія створення і проблематика роману М. Булгакова “Майстер і Маргарита”. Функції наскрізних мотивів, поліфонізм роману, особливості хронотопу.
2. Земний світ: філософсько-релігійна і буфонодно-сатирична його моделі. Трансформація християнського міфу і образності.

3. Потоїбіччя: міфопоетичні риси інфернальних образів (Воланд та його супутники).

4. “Світ спокою”: образи і символи гармонії в індивідуально-авторському міфі. Символ вічного дому.

5. Сміхова природа твору: фарс, трагічний гротеск, дияволіада, гофманіана.

6. Традиції світової літератури в романі Булгакова “Майстер і Маргарита”. Алюзивно-ремінісцентний шар твору.

Література

1. Боборыкин В. Г. Михаил Булгаков. – М., 1991.

2. Вулис А. З. Роман М. Булгакова “Мастер и Маргарита”. – М., 1991.

3. Лакшин В. Мир Михаила Булгакова // М.А.Булгаков. Собр. соч. в пяти томах. Том I. – М., 1989. – С.5-67.

4. Соколов В. В. Роман М. Булгакова “Мастер и Маргарита”. – М., 1991.

5. Чудакова М. “Последний закатный роман”. Последняя пьеса.(1938-1940) // Чудакова М. Жизнеописание Михаила Булгакова. – М., 1988. – С.613-652.

Заняття 5. “Епічна драма” Б. Брехта як новаторська драма ХХ століття. Аналіз п’єси «Матінка Кураж»

План

1. Поняття про “нову драму”. Естетичні пошуки та відкриття драматургів-новаторів ХХ століття: Б. Шоу, М. Метерлінка, Ю. О’Ніла, Ф Дюрренматта та ін.

2. Теорія “епічного театру” Б. Брехта. Основні теоретичні роботи (“Про оперу”, “Про експериментальний театр”, “Малий органон для театру”, “Діалектика на театрі”). Новаторська сценографія.

3. Новаторський характер п’єси “Матінка Кураж та її діти”. Літературна основа твору. Центральні персонажі. Риси «епічної драми». Сенс парадоксів.

4. Ідейно-художній аналіз п’єси Б. Брехта “Життя Галілея”. Проблема взаємин вченого та влади. Історико-культурні алюзії у творі.

Література

1. Коренева М.М. Страсти по Теннесси Уильямсу // Проблемы литературы США XX века. – М., 1970.

2. Неделин В. Дорога жизни в драматургии // Теннесси Уильямс. Избранное. – М., 1999.

3. Райх Б.Ф. Брехт. Очерк творчества. – М., 1960.

4. Федоров А.А. Бертольд Брехт и современный театр // Федоров А.А. Зарубежная литература XIX–XX веков. Эстетика и художественное творчество. – М.,1989.

5. Хассан И. После 1954 года // Литературная история Соединенных Штатов Америки. – М., 1979.

6. Шумахер Э. Жизнь Брехта. – М., 1988.

Заняття 6. Тема «художник та мистецтво» у новелістиці Т. Манна

План

1. Загальна характеристика творчості Т.Манна

2. Тема «художник та мистецтво» як наскрізна у творчості письменника. Проблематика новелли «Тоніо Крегер».

3. Ідейно-естетичний аналіз новели «Смерть в Венеції»: проблематика, лейтмотиви, міфопоетика, символіка образів.

Література

1. Андреев Л.Г., Карельский А.В. и др. Зарубежная литература XX века: Учеб. для вузов / Под ред. Л.Г. Андреева. – М., 2000.

2. Історія зарубіжної літератури XX століття: Давиденко Г.Й., Стрельчук Г.М. та ін. К., 2007

3. Дудова Л.В., Михальская Н.П., Трыков В.П. Модернизм в зарубежной литературе. — М., 1998 (2000, 2001, 2002) (любое издание).

4. Зарубежная литература XX века: Практикум / Сост. и общ. ред. Н.П. Михальской и Л.В. Дудовой. — М., 1999.

5. Зарубежные писатели: Библиографический сл.: В 2 ч. / Под ред. Н.П. Михальской. — М., 1997 (2003)

Заняття 7. Міфопоетика повісті Джона Стейнбека «Перлина»

План

1. Особливості притчі у повісті Дж. Стейнбека «Перлина».
2. Проблематика повісті. Сенс антитези «багатство – бідність» у творі.
3. Розвиток характерів головних персонажів – Кіно та Хуани.
4. Міфопоетичні образи, алегорія, символіка у творі. Стилзація.

Література

1. Іванько С. Біографія Джона Стейнбека (1902–1968).

2. Зарубіжні письменники. Словник-довідник. У 2 т. За ред. М.Михальської та М.Щавурського. – Тернопіль, 2005.

3. Батурин С.С. Джон Стейнбек и традиции американской литературы. -М., 1984.

4. Зверев А.М. Американский роман 20-х–30-х годов.–М., 1982.

5. Костюк Г. Словотворець із Східньої вежі – Джон Стейнбек// Сучасність.– 1969.- №5.

6. Мулярчик А. Творческий путь Джона Стейнбека // Стейнбек Дж. Квартал Тортилья-Флэт. Гроздь гнева. Жемчужина. Худож. лит.: – М., 1977. Серия Всемирная литература. С.5-20.

7. Мулярчик А. Спор идет о человеке: О литературе США второй половины XX века.- М., 1985.

8. Джон Стейнбек. Собр. соч.в 6 т. – М., 1989.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ДИДАКТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота передбачає формування у студентів наступних **вмінь та навичок**:

- уміння самостійно вивчати ті розділи курсу, які не розглядалися на лекціях;
- уміння працювати з довідковою і критичною літературою (літературними енциклопедіями, словниками, бібліографічними довідниками);
- навички реферування і конспектування літературознавчої та критичної літератури;
- уміння складати бібліографічний список за конкретною темою курсу;

- уміння аналізувати художні твори з рисами некласичної естетики.

Перелік питань та види самостійної роботи

Методичні зауваження. Підсумкова оцінка формується із таких складових:

- 1) відвідування і робота на практичних заняттях;
- 2) самостійна робота над опрацюванням історико-літературних питань (письмово у зошиті);
- 3) відповіді на запитання щодо знання художніх текстів;
- 4) письмова відповідь на запитання, що розглядалися під час лекцій та практичних занять. Під час контрольної роботи студент має право користуватися своїм читацьким щоденником.

Модуль самостійної роботи

Самостійна робота передбачає формування у студентів наступних **вмінь та навичок:**

- уміння самостійно вивчати ті розділи курсу, які не розглядалися на лекціях;
- уміння працювати з довідковою і критичною літературою (літературними енциклопедіями, словниками, бібліографічними довідниками);
- навички реферування і конспектування літературознавчої та критичної літератури;
- уміння складати бібліографічний список за конкретною темою курсу;
- уміння аналізувати художні твори з рисами некласичної естетики.

Перелік питань та види самостійної роботи

Методичні зауваження. Підсумкова оцінка формується із таких складових: 1) відвідування і робота на практичних заняттях; 2) самостійна робота над опрацюванням історико-літературних питань (письмово у зошиті); відповіді на запитання щодо знання художніх текстів; письмова відповідь на запитання, що розглядалися під час лекцій та практичних занять. Під час контрольної роботи студент має право користуватися своїм читацьким щоденником.

Завдання для самостійної роботи і модульного контролю

1. Уважно прочитати художні тексти і підготуватися до модульної контрольної роботи, мета якої – перевірка знання художніх творів (N.B. Для відповідей на високу оцінку недостатньо ознайомлення тільки з літературознавчими та літературно-критичними джерелами).

Список текстів для обов'язкового читання

I модуль

1. Кафка Ф. Перевтілення. Притчі
2. Манн Т. Тоніо Крегер. Тристан. Смерть у Венеції
3. Хемінгвей Е. Прощай, зброє. Старий та море
4. Ремарк Е.М. Три товариши
5. Булгаков М. Майстер і Маргарита
6. Брехт Б. Матінка Кураж та її діти
7. Стейнбек Дж. Перлина
8. Камю А. Сторонній.
9. Сартр Ж.-П. Стіна

10. Йонеско Е. Носороги
11. Голдінг В. Володар мух
12. Селінджер Дж. Над прірвою у житті
13. Борхес Л.- Х. Вавілонська бібліотека. Сад перехрещених стежок
14. Турнье М. П'ятниця, Або Тихоокеанський лімб
15. Зюскінд П. Запахи
16. Саган Ф. Добридень, суме
17. Белль Г. «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...»

II. Підготувати відповіді на питання:

I варіант

1. Поняття про модернізм.
2. Антивоєнний пафос роману Е. Хемінгвея “Прощавай, зброє!”
3. Засоби творення антиутопічного світу у романі Дж. Орвелла “Чудовий новий світ”.

II варіант

1. Естетичні принципи та концепція особистості у модернізмі.
2. Особливості світосприйняття героїв роману Е.М. Ремарка “Три товариши”.
3. Категорія часу і пам'яті в романі М. Пруста “У пошуках втраченого часу”.

III варіант

1. Основні напрями в літературі першої половини ХХ століття.
2. Світ відчуженої людини у новелі Ф. Кафки “Перевтілення”
3. “Потік свідомості” в романі Дж. Джойса “Улісс”.

IV варіант

1. Основні течії модернізму.
2. Типологічні риси теми “втраченої генерації” в творчості Ремарка і Хемінгвея.
3. Жанрово-стильові особливості антиутопії.

V варіант

1. Особливості реалізму ХХ століття.
2. Біблійний світ у романі М. Булгакова “Майстер і Маргарита”.
3. Проблематика та образи роману О. Хакслі «Чудовий новий світ».

VI варіант

1. Екзистенціальний герой у повісті Ж.-П. Сартра «Стіна».
2. Проблема «мистецтво і життя» в новелі Т. Манна «Тонио Крегер».
3. Проблематика та образи антиутопії Дж. Орвелла «Звіроферма».

VII варіант

1. Символіко-алегоричний сенс образів роману А. Камю “Чума”.
2. Образ митця у новелі Т. Манна «Тристан»
3. Риси «епічного театру» в п'єси Б. Брехта “Матінка Кураж та її діти”

III. Письмова робота з ІЗЛ ХХ століття. Методичний коментар до її виконання

Обсяг роботи – не більш 8 – 10 сторінок друкованого (або 15 сторінок охайно оформленого рукописного) тексту. Робота повинна відповідати загальним вимогам щодо наукових жанрів: наявність структурних компонентів (вступ (мета, завдання), основна частина, висновки), відповідність роботи її плану, список використаної літератури (оформленого відповідно до бібліографічних вимог) з адекватними посиланнями у роботі. Реферативність роботи не виключає таких критеріїв її оцінки, як самостійність у визначенні завдань та формулюванні висновків, вміння виокремлювати головне, знаходити і опрацьовувати авторитетні джерела і концепції, а не вторинні або другорядні (на кшталт шкільних рефератів із інтернету). Складання списку літератури є обов'язковим елементом самостійної роботи. Робота повинна бути виконана та здана за два тижні до модульної контрольної роботи. За тиждень до модульної контрольної самостійної роботи не прийматимуться. Співбесіди та консультації з викладачем, здача самостійних робіт у дні консультацій викладача.

Коло питань для письмової роботи

1. Теоретичні концепції В. Вулф.
2. Модерністська поетика роману В. Вулф «Міссіс Деллоуей».
3. В. Вулф в творчості М. Каннінгема («Міссіс Деллоуей» В. Вулф і «Часи» М. Каннінгема).
4. Літературно-мистецькі погляди Дж. Джойса.
5. Міф про Сізіфа: діалог античності та літератури ХХ століття у есе А. Камю.
6. Алегорично-символічний зміст роману А. Камю «Чума».
7. Ключові метафори в романах А. Камю «Сторонній» та «Чума».
8. Естетичні погляди М. Пруста. Аналіз літературно-критичних статей: «Передмова до книги «Супротив Сент-Бева», есе «Поет і романіст», «Про смак».
9. Модерністська поетика роману Дж. Джойса «Портрет митця замолоду».
10. Естетика "театру абсурду" (твори за вибором студентів).
11. Логіка й абсурд у п'єсах Е. Йонеско ("Голомоза співачка", "Носороги").
12. Миті життя й вічна самотність героїв С. Беккета в п'єсі "Чекаючи на Годо".

Орієнтовні плани до самостійного опрацювання творів

Завдання 1. Джон Голсуорсі. Образи та поетика новели «Цвіт яблуні»

1. Дж. Голсуорсі як продовжувач традицій критичного реалізму в англійській літературі кінця ХІХ – першої третини ХХ століття.
2. Проблематика новели «Цвіт яблуні». Картини життя і звичаїв англійської провінції та буржуазних кіл.
3. Психологізм у створенні образів новели. Ешерст і Міган, Ешерст і Роберт, Ешерст і Стелла.
4. Особливості ретроспективної композиції та оповідальної структури твору.
5. Іпресіоністична поетика новели: портрет, пейзаж

Література

1. Воропанова М.И. Джон Голсуорси.– Красноярск, 1970.
2. Дюпре К. Джон Голсуорси: Биография.– М., 1986.
3. Левидова И.М. Джон Голсуорси: Библиографический указатель.–М., 1958.

4. Тугушева М.П. Джон Голсуорси: Жизнь и творчество.- М., 1973.
5. Джон Голсуорси. Собр. соч.: в 8 т. М., 1983-1987.
6. Голсуорси Дж. Темный цветок. Повести. Рассказы. – М., 1990.
7. Аникин Г.В., Михальская Н.П. История английской литературы.-М., 1985.
8. Урнов М.В. Вехи традиции в английской литературе.-М., 1986.
9. История английской литературы: В 5 т. – Т. 3.

Завдання 2. Е.М. Хемінгвей. Повість-притча «Старий і море»: жанрово-стильові особливості твору

1. Жанрова своєрідність повісті. Реалістичний та алегоричний плани повісті «Старий і море».
2. Концепція особистості у творі. Образ Сантьяго та хлопчика Маноліна.
3. Роль позасюжетних елементів твору.
4. Засоби вираження авторської позиції.
5. Особливості мови й стилю повісті «Старий і море».

Література

1. Анастасьев Н. Творчество Эрнеста Хемингуэя. – М., 1981.
2. Грибанов Б. Э. Хемингуэй: герой и время. – М., 1980.
3. Дмитриев А. О юморе и оптимизме во что бы то ни стало // Вопросы литературы. – 1963. – № 6.
4. Затонський Д. Шляхи переоцінок // Всесвіт. – 1960.– № 5.
5. Гиленсон Б. Хемингуэй // Писатели США. – М.: Радуга, 1990.

Завдання 3. Роман Дж.Джойса «Портрет митця замолоду»: традиція «роману виховання» та її трансформація у символістському романі

1. Історія створення, проблематика, композиція роману.
2. Образ Стивена Дедалуса. Етапи становлення його як творчої особистості
3. Елементи автобіографізму. Античні, біблійні та літературні алюзії.
4. Тема митця. Естетичне кредо Стивена Дедалуса (фінал твору).

Література

- 1.Гарин И. Век Джойса. – М., 2002
- 2.Гончаренко Э. Творчество Джойса и модернизм. 1900-1930 г.г. +- Днепропетровск, 2000.
3. Жлуктенко Н. Английский психологический роман XX века. – К.1988
- 4.Шахова К.О. Джеймс Джойс // Література Англії XX століття. – К., 1993
5. Джойс Дж. // Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник. Том 1. – Тернопіль, 2005. – С.533-540

**Тести для поточного контролю знань
з курсу «Історія зарубіжної літератури XX століття»**

1. Провідним напрямом в літературі I пол. XX ст. був:
  - а) романтизм,
  - б) натуралізм,
  - в) модернізм.

2. Основою модернізму постає:
  - а) нереалістичне спрямування,
  - б) сучасність стилю,
    - в). актуальна проблематика.
3. До авангардизму належить:
  - а) символізм,
  - б) імпресіонізм,
    - в) експресіонізм.
4. Провідним літературним напрямом II пол. XX ст. став:
  - а) постмодернізм,
  - б) реалізм,
    - в) мультикультуралізм.
5. Провідний напрям сучасної латиноамериканської літератури:
  - а) магічний реалізм,
  - б) концептуалізм,
    - в) реалізм.
6. Творчість Ф. Кафки пов'язана з:
  - а) футуризмом,
  - б) імпресіонізмом,
    - в) експресіонізмом.
7. Герой новели Ф. Кафки «Перевтілення» Грегор працює:
  - а) юристом,
  - б) комівояжером,
    - в) банківським службовцем.
8. Образ людини-комахи у новелі «Перевтілення» є метафорою:
  - а) легковажності,
  - б) зневаги до родини,
    - в) відчуженості від світу.
9. Головна тема есе Дж. Джойса «Джакомо»:
  - а) політична боротьба,
  - б) соціальний розвиток,
    - в). кохання.
10. Герой есе «Джакомо» - це:
  - а) обиватель,
  - б) авантюрист,
    - в) духовна багата творча особистість.
11. Роман Джойса «Улісс» є енциклопедією:
  - а) реалізму,
  - б) модернізму,
    - в) постмодернізму.
12. Останній твір Джойса, що став передвістям постмодернізму, – це:
  - а) «Портрет митця замолоду»,
  - б) «Поминки за Фіннеганном»,
    - в). «Дублінці».
13. Головний герой роману-епопеї М. Пруста «У пошуках втраченого часу»:
  - а) Марсель,

- б) Шарль,
  - в) Жюльєн.
14. Герой Пруста віднаходить втрачений час через:
- а) розкази друзів,
  - б) документи,
  - в) мимовільні асоціації.
15. Техніка «потіку свідомості» характерна для твору:
- а) В. Вулф «Хвилі»,
  - б) А. Зегерс «Сьомий хрест»,
  - в) Е.М. Ремарка «Три товариша».
16. Термін «потік свідомості» належить
- а) У. Джемсу,
  - б) Дж. Джойсу,
  - в) З. Фройдю.
17. Література «втраченої генерації» виникла під впливом:
- а) Першої світової війни,
  - б) Другої світової війни,
  - в) Франко-пруської війни.
18. Головний герой роману Ремарка «На Західному фронті без змін:
- а) Роберт Локамп,
  - б) Отто Кестнер,
  - в) Пауль Боймер.
19. Три товариша з роману Ремарка працюють:
- а) у авто майстерні,
  - б) на авто мийці,
  - в) на авто заправці.
20. Ремарківські герої понад усе шанують:
- а) героїзм,
  - б) політичну активність,
  - в) закони фронтової дружби.
21. Події Першої світової війни складають основу твору Е. Хемінгвея:
- а) Прощавай, зброє!,
  - б) По кому подзвін,
  - в) Сніги Кіліманджаро.
22. Хемінгвеївський кодекс честі розкриває теза:
- а) перемога у самій поразці,
  - б) перемога понад усе,
  - в) нехай переможе кращий.
23. Нобелівську премію було присуджено Е. Хемінгвею після твору:
- а) Фієста,
  - б) Свято, яке завжди з тобою,
  - в) Старий і море.
24. Духовним спадкоємцем о Сантьяго в повісті Хемінгвея є:
- а) Манолін,
  - б) рибалки,
  - в) онук старого.

25. Сильовою особливiстю творчостi Хемiнгвея став:
- а) принцип айсберга,
  - б) «потiк свiдомостi»,
  - в) метафоричнiсть.
26. Для анти утопiчного твору характерно:
- а) соцiальна проблематика,
  - б) тема кохання,
  - в) мотив пригод та вiдкриттiв.
27. Антиутопiю визначають як:
- а) роман-попередження,
  - б) роман-заперечення,
  - в) роман виховання.
28. Дiя роману-антиутопiї Дж. Оруелла припадає на:
- а) 1984,
  - б) 1894,
  - в) 2084 р.
29. Абсурднiсть тоталiтарного мислення в романi Оруелла мiстить твердження:
- а) $2*2=3$
  - б) $2*2=5$
  - в) $2*2=4$.
30. Назва Роману О. Хакслi «О дивний новий свiт» є цитатою з твору Шекспiра:
- а) «Ричард III»,
  - б) «Гамлет»,
  - в) «Буря».
31. Головний герой роману Є. Замятiна «Ми»:
- А iнженер Д-503,
  - Б учитель К-18,
  - В. письменник I-740
32. Жанр менiппеї пов'язаний з :
- а) карнавалом,
  - б) клерикальною лiтературою,
  - в) античною iсторiєю.
33. В романi Булгакова Майстер пише роман про:
- а) Воладу,
  - б) Понтiя Пiлата,
  - в) Маргариту.
34. Героєм ершалаїмських сцен є:
- а) Афранiй,
  - б) Алоїзiй,
  - в) Азазалло.
35. Майстер стає пацiєнтом клiнiки:
- а) Стравiнського,
  - б) Склiфасовського,
  - в) Тропiних.
36. Найтяжчий грiх, за словами булгаковського Iсшуа, - це:
- а) жадiбнiсть,

- б) зрада,
  - в) боягузтво.
- 37. Ідейним ядром роману Булгакова є:
  - а) легенда про Понтія Пілата,
  - б) сеанси магії Воланда,
  - в) історія кохання Майстра й Маргарити.
- 38. Провідним художнім принципом епічного театру Б. Брехта є:
  - а) «очуження»,
  - б) історична достовірність,
    - в) емоційна захопливість.
- 39. Брехт заперечував аристотелівський принцип:
  - а) єдності стилю,
  - б) мімесису,
  - в) катарсису.
- 40. Авторську ідею в постановках Брехта висловлює:
  - а) антрепренер,
  - б), режисер,
    - в) резонер.
- 41. Події п'єси «Матінка Кураж та її діти» відбуваються під час:
  - а) Сторічної війни,
  - б), Тридцятирічної війни,
  - в) Першої світової війни.
- 42. Способом виживання матінки Кураж стала:
  - а) безкорисливість,
  - б) продажність,
    - в) героїзм.
- 43. Призначення епічної драми, за Б. Брехтом, - пробуджувати у глядача :
  - а) емоції,
  - б) розум,
  - в) цікавість.
- 44. Автором п'єси «Носороги» є :
  - а) С. Беккет,
  - б) Ф. Дюрренматт,
    - в) Е. Іонеско.
- 45. Дія п'єси «Гостина старої дами» Ф. Дюрренматта відбувається в містечку:
  - а) Гюлен,
  - б) Берлін,
    - в) у невизначеному місті.
- 46. Метою візиту героїні п'єси Дюрренматта «Гостина Старої дами» є:
  - а) влада над містом,
  - б) помста зрадникам,
    - в) відновлення справедливості.
- 47. Творчість А. Камю пов'язана з :
  - а) екзистенціалізмом,
  - б) символізмом,
    - в) дадаїзмом.

48. Головний герой роману «Чума» доктор Ріє сповідує ідею:
- а) морального стоїцизму,
  - б) конформізму,
  - в) покори.
49. Образ чуми в історичному контексті асоціюється з:
- а) фашизмом,
  - б) соціальним занепадом,
  - в) політичним безвладдям.
50. Герой роману Селінджера «Над прірвою у житті» мріє стати:
- а) адвокатом,
  - б) банкіром,
  - в) захисником дітей.
51. В образі Голдена Колфілда презентована:
- а) позиція нонконформізму,
  - б) ідея суспільної толерантності,
  - в) «американська мрія».
52. Слова «ми відповідальні за тих, кого приручили» у с казці Сент-Екзюпері вперше каже:
- а) Маленький принц,
  - б) льотчик,
  - в) Лис.
53. Найбільшу загрозу планеті Маленького принца несуть:
- а), гусінь,
  - б), метеорити,
  - в).баобаби.
54. Дія оповідання Г. Белля «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...» відбувається під час:
- а) греко-перських війн,
  - б), Першої світової війни,
  - в). наприкінці Другої світової війни.
55. Оповідь ведеться від:
- а) першої особи,
  - б) третьої особи,
  - в) через діалоги.
56. Ідея гуманізму шкільному вихованні пов'язана з:
- А античною атрибутикою,
  - Б політичною символікою,
  - В. людяністю старого Біргелера та християнськими традиціями.
57. В повісті В. Голдінга «Володар мух» йдеться про поневіряння під час війни:
- а) молодих солдатів,
  - б), підлітків з військового училища,
  - в) хлопчиків з церковного хору.
58. Володар мух постає символом:
- а) неохайності,
  - б) соціального занепаду,
  - в) зла в людині.

59. Оповідання «Вавілонська бібліотека» написав:

- а) Х.Л. Борхес,
- б) У. Еко,
- в) Г. Белль

60. В романі Г.Гарсія Маркеса «Сто років самотності» відтворено історію, легенди та міфи:

- а) іспанського,
- б) аргентинського,
- в) колумбійського народу.

Ключі.

1 б; 2 в; 3 в; 4 а; 5 в; 6 б; 7 в; 8 а; 9 в; 10 в; 11 а; 12 б; 13 б; 14 а; 15 в; 16 а; 17 в; 18 в; 19 б; 20 в; 21 а; 22 б; 23 а; 24 а; 25 в; 26 б; 27 б; 28 б; 29 а; 30 а; 31 б; 32 в; 33 в; 34 а; 35 в; 36 б; 37 в; 38 а; 39 в; 40 в; 41 а; 42 б; 43 б; 44 а; 45 в; 46 а; 47 в; 48 в; 49 б; 50 в; 51 а; 52 б; 53 а; 54 а; 55 в; 56 б; 57 б; 58 б; 59 а; 60 а

Питання до підсумкового контролю для денного та заочного відділення

1. Загальна характеристика літературного процесу ХХ століття: стильові течії, індивідуальні художні системи.
2. Періодизація літератури ХХ ст.
3. Особливості розвитку реалізму.
4. Модернізм: його стильові течії, характерні риси та представники.
5. Постмодернізм, характерні риси та представники.
6. Загальна характеристика авангардистських течій. Маніфести нового мистецтва, естетичні принципи.
7. Гійом Аполлінер як предтеча сюрреалізму. Експериментальна поезія Аполлінера: її зв'язок з європейською традицією. Мотиви та образи збірок «Алкоголі», «Каліграми».
8. Дадаїзм як одна із найрадикальніших авангардистських течій 1920-х років. Роль Трістана Тцара в становленні «дада».
9. Генезис сюрреалізму. «Перший маніфест сюрреалізму» А. Бретона. «Магнітні поля» А. Бретона й Ф. Супо як перша спроба «Автоматичного листа».
10. Концепція мистецтва й митця. Риси сюрреалістичної поетики.

11. Естетичні принципи експресіонізму, його представники в європейській літературі.
12. Проза Ф. Кафки в контексті художніх шукань ХХ століття (абсурдизм, міфотворчість, вплив експресіонізму).
13. Мала проза Ф. Кафки: ідея відчуження особистості, композиція, символіка новели «Перевтілення». Образ Грегора Замзи.
14. Жанрова природа і трансформація притчевих рис у творчості Ф. Кафки («Дерева», «Шуліка», «Ті, що проходять повз», «Міст», «Пасажири залізниці»). Поняття параболи.
15. Тема «втраченої генерації» у світовій літературі (Р. Олдінгтон, Е.М. Ремарк, У. Фолкнер, Ф.С. Фіцджеральд, Дж.Дос Пассос, Е. Хемінгвей та ін.). Зміст поняття «втраченої генерації» і погляд на нього з позиції сучасності.
16. «Окопна правда» у романі Ремарка «На Західному фронті без змін». Жанрово-стильова своєрідність її втілення.
17. Ремарківський герой у романі «Три товариші». Особливості поетики твору.
18. Антивоєнна тема в романістиці Е. Хемінгвея («Свято, яке завжди з тобою», «І зійшло сонце», «Прощавай, зброе»). Характерні риси стилю Е. Хемінгвея.
19. Типологічна схожість теми «втраченої генерації» у прозі Еріха Марії Ремарка і Ернеста Хемінгвея.
20. Історія створення і проблематика роману М. Булгакова «Майстер і Маргарита». Функції наскрізних мотивів, поліфонізм роману, особливості хронотопу.
21. Земний світ: філософсько-релігійна і буфонадно-сатирична його моделі. Трансформація християнського міфу і образності.
22. Потойбіччя: міфопоетичні риси інфернальних образів (Воланд та його супутники).
23. «Світ спокою»: образи і символи гармонії в індивідуально-авторському міфі. Символ вічного дому.
24. Сміхова природа твору: фарс, трагічний гротеск, дияволіада, гофманіана.
25. Загальна характеристика творчості Б. Брехта.
26. Теорія «епічного театру» Б. Брехта. Основні теоретичні роботи («Про оперу», «Про експериментальний театр», «Малий органон для театру», «Діалектика до театру»). Новаторська сценографія.
27. Новаторський характер п'єси «Матінка Кураж та її діти». Літературна основа твору, проблематика.
28. Центральні персонажі п'єси «Матінка Кураж та її діти». Риси «епічної драми». Сенс парадоксів.
29. Ідейно-художній аналіз п'єси Б. Брехта «Життя Галілея». Проблема взаємин вченого та влади. Історико-культурні алюзії у творі.
30. Загальна характеристика творчості Т. Манна.
31. Тема «художник та мистецтво» як наскрізна у творчості письменника. Проблематика новели «Тоніо Крегер» Т. Манна.
32. Ідейно-естетичний аналіз новели Т. Манна «Смерть у Венеції»: проблематика, лейтмотиви, міфопоетика, символіка образів.
33. Загальна характеристика творчості Дж. Стейнбека.
34. Особливості притчі у повісті Дж. Стейнбека «Перлина». Проблематика повісті. Сенс антитези «багатство – бідність» у творі.

35. Розвиток характерів головних персонажів Кіно та Хуани у повісті Дж. Стейнбека «Перлина».

36. Міфопоетичні образи, алегорія, символіка у повісті Дж. Стейнбека «Перлина». Стилізація у творі.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Довідково-енциклопедична література, навчально-методичні посібники

1. Андреев Л.Г., Карельский А.В. и др. Зарубежная литература XX века: Учеб. для вузов / Под ред. Л.Г. Андреева. – М., 2000.
2. Давиденко Г.Й., Стрельчук Г.М., Гричаник Н.І. Історія зарубіжної літератури XX століття: Навч. Посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 504с.
3. Дудова Л.В., Михальская Н.П., Трыков В.П. Модернизм в зарубежной литературе. – М., 1998 (2000, 2001, 2002) (любое издание).
4. Зарубежная литература XX века: Практикум / Сост. и общ. ред. / Сост. и общ. ред. Н.П. Михальской и Л.В. Дудовой. – М., 1999.
5. Зарубежная литература XX века: практические занятия / под ред. И.В.Кабановой. – М.: Флинта: Наука, 2007. – 472с.

6. Западное литературоведение XX века. Энциклопедия. – М.: Intrada, 2004. – 560с.
7. Зарубежные писатели: Библиографический сл.: В 2 ч. / Под ред. Н.П. Михальской. – М., 1997 (2003).
8. Киреева Н.В. Постмодернизм в зарубежной литературе: Учебный комплекс для студентов-филологов / Н.В.Киреева. – М.: Флинта: Наука, 2004. – 216с.
9. Называть вещи своими именами. Программные выступления мастеров западно-европейской литературы XX века. – М., 2006
10. Толмачев В.М. История зарубежной литературы XX в. – М.: Academia, 2003

Додаткова література

1. Анастасьев Н. А. Владелец Йокнапатофы.– М., 1991.
2. Андреев Л. Г. Жан-Поль Сартр. Свободное сознание и XX век.– М., 2004.
3. Андреев Л. Г. Сюрреализм.– М., 2004
4. Апт С.К. Над страницами Томаса Манна. – М., 1998.
5. Балашова Т. В. Французская поэзия XX века. – М., 2002.
6. Венедиктова Т. Д. Обретение голоса. Американская национальная поэтическая традиция.– М., 2001.
7. Зарубежная эстетика и теория литературы XIX-XX вв.М.: МГУ, 1987– 510с.
8. Затонский Д. Австрийская литература в XX столетии.– М., 2005.
9. Зверев А. Американский роман 20-30-х годов.– М., 1982.
10. Зверев А. Дворец на острие иглы.– М., 1989.
11. Зонина Л. Тропы времени. Заметки об исканиях французских романистов (60-70-е гг.).– М., 1984.
12. Ивашева В. В. Литература Великобритании XX века – М., 1984.
13. Ильин И. Постструктурализм. Деконструктивизм. Постмодернизм.– М., 1996.
14. Ильин И. Постмодернизм от истоков до конца столетия: эволюция научного мифа.– М., 1998.
15. Кабанова И.В. Современная литературная теория. Антология. – М., 2004.
16. Косиков Г.К. От структурализма к постструктурализму. – М., 1998.
17. Павлова Н.С. Типология немецкого романа. 1900-1946. М., 2002.
18. Современный роман. Опыт исследования. – М., 2000. .
19. Толмачев В.М. От романтизма к романтизму. Американский роман 1920-х годов и проблема романтической культуры.– М., 1997.
20. Французская литература 1945-1990. – М., 2005.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Бібліотека світової літератури (оригінали та переклади): **<http://ae-lib.narod.ru>**
2. Електронна бібліотека «Джерело»: **<http://ukrlib.com>**
3. Бібліотека українського центру: **<http://ukrcenter.com>**
4. Національна бібліотека України з віртуальною бібліографічною довідкою:
<http://chl.kiev.ua>